№ 20 (54) ოქტომბირ 31 წელიწადი მეორე ფასი 15 კაპ

1930

დროშა

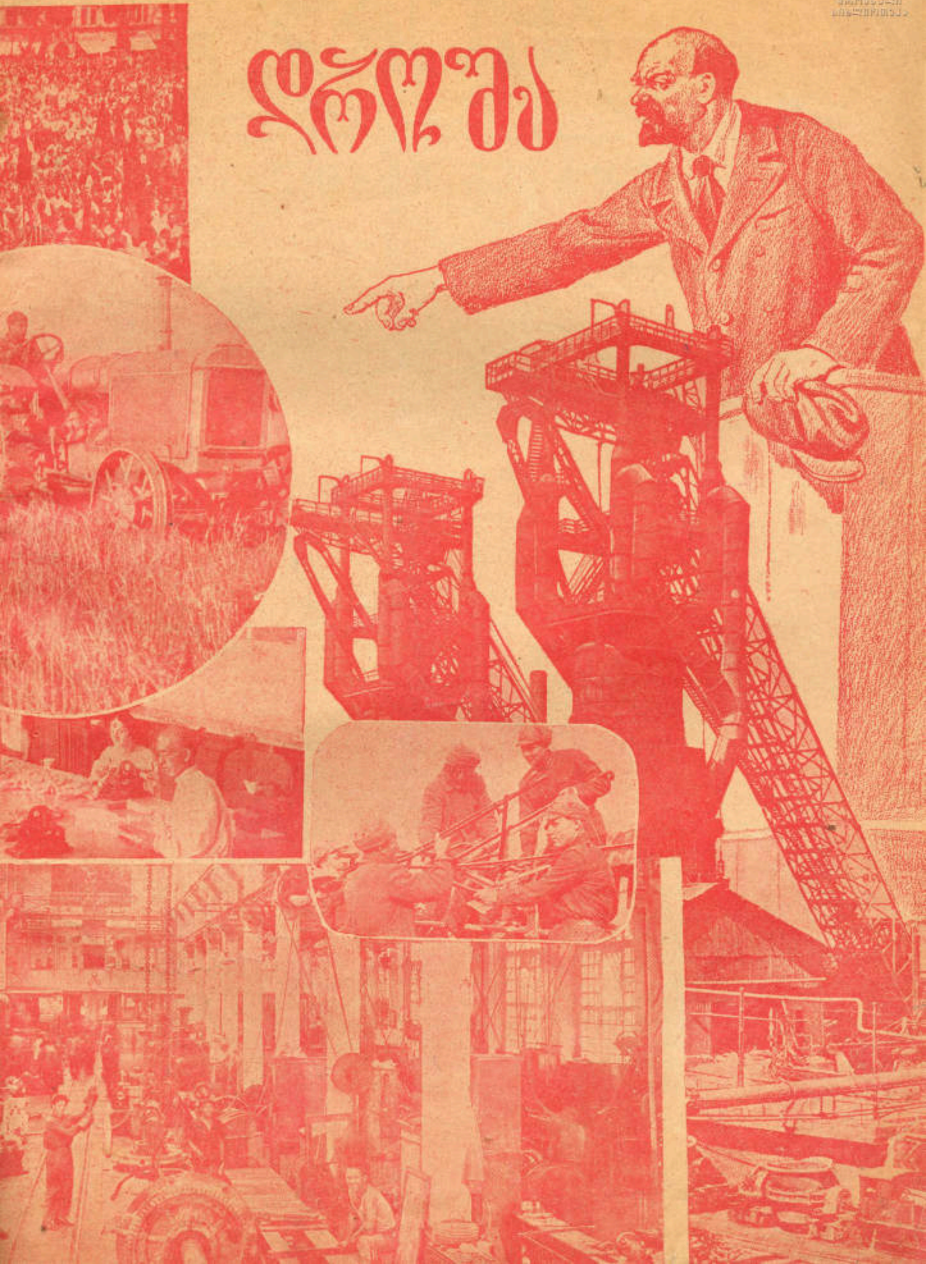

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

დროშა

რედაქც. მისამართი: რუსთაველის პრ. № 16 || მდივანთან მოლაპარაკება: 12—2 საათამდე.
შესავალი წულუკიძის ქუჩიდან || რედაქცია დაწუნებულ მასალებს არ უბრუნებს ავტორებს.

სოციალიზმი იმარჯვებს

ოქტომბრის გადატრიალების დღეებში თეთრგვარდიელები და ესერ-მენშევიკები საბჭოთა ხელისუფლებას რამდენიმე დღის არსებობას უწინასწარმეტყველებდნენ. შემდეგ ეს ვადა თვეებამდე გააგრძელეს. როცა ძლევამოსილმა პროლეტარიატმა მშრომელ გლეხობის დახმარებით ისინი საბჭოთა საზღვრებს იქით გარეკა, მათ საბჭოთა წყობილების დამხობის ვადა დააწესეს „ამ გაზაფხულიდან ამ შემოდგომამდე." ბევრი ასეთი გაზაფხული და შემოდგომა გავიდა. თეთრგვარდიელები და ესერ-მენშევიკები, გახვეტილნი ოქტომბრის რევოლიუციის ცოცხით, ამაოთ ელიან „აღსასრულს" ბოლშევიკებისას, რომლის ტალღები აგერ - აგერ მისწვდებიან მათ.

ჩვენ მეთოთხმეტე წლის მიჯნაზე ვიმყოფებით ახლა. განვლილი ცამეტი წელი—ეს არის ისტორია ძლევამოსილი პროლეტარიატის გმირული ბრძოლისა ოქტომბრის მონაპოვართა დასაცავად და განსამტკიცებლად, ოქტომბრის რევოლიუციის საბოლოო მიზნების განსახორციელებლად. შინაურ კონტრრევოლიუციაზე და გარეშე ინტერვენციაზე გამარჯვების შემდეგ, ჩვენ შეუდექით დანგრეულ მეურნეობის აღდგენას, წარმატებით დავძლიეთ ეს ამოცანა და ახლა გამოსული ვართ სოციალისტური მშენებლობის ფართო გზაზე.

სამეურნეო ფრონტზე მიღებულ წარმატებების შედეგად, მემარჯვენეების „განაფრთხილებელი" წუწუნის მიუხედავათ, ჩვენ მივაღწიეთ სოციალიზმისაკენ წინსვლის ისეთ ტემპებს, რომელსაც წინასწარმეტყველობდა ვლადიმერ ილიჩი. ჩვენს მიღწევებს გაოცებაში მოჰყავს არა-თუ მეგობრები, არამედ მტრებიც კი, რომლებიც იძულებული არიან ზოგჯერ აღიარონ სიმართლე.

საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატი მთელი მსოფლიოს პროლეტარიატს აძლევს თვალსაჩინო მაგალითს იმისას, თუ რისი გაკეთება შეუძლია განთავისუფლებულ მუშათა კლასს. გაკეთებული კი ამ ცამეტი წლის მანძილზე, განსაკუთრებით კი ხუთწლედის პირველი ორი წლის განმავლობაში იმდენია, რომ ჩვენთვის ამ გიგანტურ სოციალისტური მშენებლობის უბრალო მონაწილეებისათვის, ძნელია მთელი სისრულით წარმოდგენა მისი გრანდიოზულობის.

ხუთწლედის მეორე წლის შედეგებმა სავსებით უდაოთ დაამტკიცეს, რომ ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულება სავსებით რეალური ამოცანაა. საკმაო არის თვალი გადავავლოთ ხუთწლედის მეორე წლის ზოგიერთ დამახასიათებელ ციფრებს, რომ ეს ნათელი შეიქნეს:

წარსული სამეურნეო წლის განმავლობაში მსხვილი მრეწველობის პროდუქცია გაიზარდა 24.2 პროცენტით იმ დროს, როცა ხუთწლიანი გეგმით გათვალისწინებული იყო, ზრდა 21.5 პროც. მსხვილი მრეწველობის პროდუქციის ზრდა ნაცვლად 26 პროც., რაც ხუთწლიანი გეგმით იყო გათვალისწინებული, შეადგენს 38.1 პროც., რაც 2.6 პროც.-ით ნაკლებია, 1929-30 წ. საკონტროლო ციფრებით გათვალისწინებულ ნორმასთან შედარებით. ამრიგად გეგმა თითქმის შესრულებულია.

მძიმე ინდუსტრიის ზრდამ შექმნა სწრაფი ტემპი იმისათვის, რომ უფრო სწრაფი ტემპით განვითარდეს მსუბუქი ინდუსტრია, რასაც ხელს უწყობს ჩვენი ნედლეული ბაზის გაფართოება (საბჭოთა და კოლექტიური მეურნეობათა მშენებლობისა და ფართო აგრონომიული ღონისძიებათა წყალობით). მაგ. მოკრეფილი ბამბის რაოდენობა გაიზარდა 50—60 პროც., შაქრის ჭარხლისა — 150 პროცენტით.

იმ დროს, როცა კაპიტალისტურ ქვეყნებში იზრდება უმუშევართა არმია, ჩვენში უმუშევრობა ფაქტიურად მოისპო. პირიქით, ჩვენში ადგილი აქვს კვალიფიციური მუშა - ხელის უდიდეს ნაკლებობას.

ასეთია ჩვენი მიღწევები მრეწველობის დარგში.

ამ მიღწევებმა ერთის მხრივ და მეორეს მხრივ საბჭოთა მეურნეობების შექმნამ და გამტკიცებამ ხელი შეუწყო კოლექტივიზაციის ფართოდ გაშლას და მთლიანი კოლექტივიზაციის რაიონებში კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკის გატარებას. მთელ რიგ „მემარცხენე" შეცდომებისა და პარტიის პოლიტიკის დამახინჯების მიუხედავათ საკოლმეურნეო მოძრაობა იმარჯვებს და გლეხობის ძირითადი მასები მობრუნდნენ პირით საკოლმეურნეო მშენებლობისაკენ. 5 წლიანი გეგმით, ხუთწლედის დამლევისათვის კოლმეურნეობათა ნათესების ფართობს უნდა მიეღწია 14.5 მილიონ ჰექტარამდი. ჩვენ უკვე წარსულ სამეურნეო წელში გვქონდა 38 მილიონი ჰექტარი. ეს მცირედი ციფრებიც თვალსაჩინოდ ასურათხატებენ, რომ სოფლის სოციალისტური გარდაქმნა მტკიცე საფუძველზეა დაყრდნობილი, მიუხედავათ „მემარცხენე" ხვადაბრიობისა კულაკობისადმი.

ჩვენი მიღწევების ზოგადი სურათი არ იქნებოდა სრული, რომ არ შევხებოდით ჩვენს მიღწევებს კულტურულ ფრონტზე. ხუთწლედის მეორე წლის მიღწევებმა სამეურნეო ფრონტზე შესაძლებლად გახადა — მთელი სიგრძე - სიგანით დაგვესვა წერა - კითხვის უცოდინარობის სრული ლიკვიდაციის და საყოველთაო სავალდებულო დაწყებითი სწავლების შემოღების პრობლემა. უმაღლესი სკოლის ქსელის გაფართოებამ და მისმა რეორგანიზაციამ დარგობრივი პრინციპის მიხედვით საშუალება მოგვცა

გაგვეუმჯობესებია კადრების მომზადების საქმე და მნიშვნელოვანი წარმატებები მოგვეპოვება ამ დარგში, რასაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ხუთწლედის შესრულებისათვის ოთხ წელში, სოციალისტური მშენებლობის ტემპების დაჩქარებისათვის.

თავისთავად ცხადია, რომ ამ ჩვენი გადამწყვეტ მიღწევებს სოციალისტურ მშენებლობის ფრონტზე არ შეეძლო არ გამოეწვია ჩვენი მტრების, გაალთოფებული იერიშები. სოციალიზმის პოზიციების განმტკიცება საბჭოთა კავშირში სასიკვდილო ლახვარის ჩაცემაა ძირმომპალი კაპიტალიზმისათვის, რომელიც იღრჩობა კრიზისის ბრჭყალებში, კაპიტალიზმის მესვეურებისათვის არ არის ხელსაყრელი, რომ მასებმა თვალსაჩინოდ დაინახონ სოციალისტური სისტემის უპირატესობა კაპიტალიზმის წინაშე, ამიტომ ისინი ყოველ ღონისძიებას ხმარობენ, რომ ხელი შეუშალონ ჩვენს სოციალისტურ მშენებლობას. ამ მიზნით მათ აამოძრავეს თავის აგენტურა საბჭოთა კავშირში — ნამსხვრევები ლიკვიდაციაქმნილ კლასების, რომლებიც აქამდე, ბოლშევიზმის „გადაგვარების“ და დაცემის მოლოდინში ეწეოდნენ ჩუმ მავნებლურ მუშაობას, სცდილობდენ შეფერხებით ჩვენი მეურნობის ცალკე დარგების განვითარება, შეექმნათ დისპროპორცია ერთმანეთთან დაკავშირებული დარგების განვითარებაში, რომ საერთო ეკონომიური კრიზისის გამოწვევით ნიადაგი მოემზადებიათ პროლეტარული დიქტატურის აფეთქებისათვის შიგნიდან. მაგრამ ამაოდ, სოციალიზმის ლევამოსილ მსვლელობას ვერ შეაჩერებენ გრომან - კონდრატიევ-გინზბურგები.

მავნებლური მუშაობის გაძლიერებასთან ერთად ძლიერდება ანტისაბჭოთა კამპანიის ტალღა უცხოეთში (რომელსაც მავნებლები უკავშირდებოდნენ თავიან კონტრ - რევოლიუციონურ საქმიანობას). საბჭოთა — „დემპინგის“ წინააღმდეგ ბრძოლის ნიშანქვეშ ჩვენი ყველაზე უფრო შეურიგებელი მტრები ცდილობენ მთლიანი ანტი - საბჭოთა ფრონტის შექმნის მეათასერთე ცდას.

ჩვენ გვმართებს სიფრთხილე, რომ მოვიგერიოთ მტრების იერიშები, ჩვენ უნდა გავაძლიეროთ ქვეყნის თავდაცვა და სოციალისტური მშენებლობა. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ სიმპატიები მთელი მსოფლიოს რევოლიუციონური პროლეტარიატისა ჩვენს მხარეზეა. მტრების ბანაკს უფრო და უფრო არყევს ეკონომიური კრიზისი და შინაგანი რევოლიუციონური აფეთქებები იმ დროს, როცა ჩვენ თანდათანობით ვძლიერდებით და წინ მივდივართ, მივდივართ ზეაღმავალ გზით ლენინის პარტიის მეთაურობით და ბოლშევიკურ ცეკას ხელმძღვანელობით, რომელიც შეურყევათ ებრძვის მემარჯვენე - „მემარჯვენე“ ოპორტუნისტებს და მათთამი შემარიგებელ დამოკიდებულებებს.

ე. წულაძე.

დ ე მ პ ი ნ გ ი

სად იშვა „დემპინგი“

კაპიტალისტური მსოფლიოს ომის შემდგომი ეკონომიკა — ეს არის სამრეწველო - საბაჟო ომი „ყველასი ყველას წინააღმდეგ“. ბურჟუაზიული ქვეყნები თავდავიწყებულად იბრძვიან ნაციონალური მრეწველობის განვითარებისათვის და ბალანსის აქტივობისათვის, ე. ი. იმისათვის, რომ უცხო საქონლის შემოზიდვა არ აღემატებოდეს საქონლის გატანას და ერთი მეორისაგან შეიზღუდნენ „საბაჟო ბარიერებით“.

მაშინ ექსპორტისათვის მომუშავე მრეწველობის წინაშე დაისვა საკითხი: ან უარი ეთქვა ექსპორტისაგან (ეს კი ნიშნავდა შემოსავლის მოსპობას, ფაბრიკების დახურვას, მრეწველობის მთელი დარგების შეჩერებას და მასების რევოლიუციონური სულისკვეთების ზრდას) — ან გამოენახა ისეთი მაკრატელი, რომლითაც შესაძლებელი იქნებოდა „ბარიერის“ მჩხვლეტავი მავთულის გადაჭრა. საშუალება მხოლოდ ერთი იყო: უნდა შეეზიდათ საქონელი ისეთ დაბალ ფასებში, რომ მაღალ ბაჟების გადახდის პირობებშიაც კი მათ შესძლებოდათ კონკურენტების დამარცხება. საჭირო იყო ზარალით ვაჭრობა. მაგრამ ასეთ ვაჭრობასაც თან სდევს ფაბრიკების დახურვა ყველა თავისი შედეგებით. მაშასადამე აქაც საჭირო რაღაც „შესწორება“. შესწორებას იმაში ნახულობენ, რომ ზარალი დაბალი საექსპორტო ფასების გამო გადააქვთ შინაურ მომხმარებელზე. **საქონელზე წესდება ორი ფასი: ერთი საექსპორტო — მეორე შინაური ბაზრისათვის.** ასეთი მდგომარეობის მაგალითი ამას წინად მოყვანილი იყო „ბერლინერ ტაგებლატ“-ში. გერმანელ ინჟინერს დასჭირდა მუშის ფირფიტების პარტიის ყიდვა. ფირფიტები გერმანიაში ძალზე ძვირი აღმოჩნდნენ: 1 მარკა და 45 პფენიგი ცალი. იგივე ფირფიტები მეზობელ ქვეყნებში იყიდებოდა 45 პფენიგათ. მაშინ ინჟინერმა გერმანული ფირფიტები საზღვარგარეთიდან გამოიწერა.

ასეთ ვაჭრობას „ზარალით“, ინგლისელებმა უწოდეს „დემპინგი“, რაც ნიშნავს გაყიდვას გადასაყრელ ფასებში.

ასეთ ვაჭრობას მისდევდნენ მთელი რიგი ქვეყნები. გერმანულმა გაზეთებმა გამოარკვიეს, მაგალითად, რომ **„ყველა ქვეყნებს ფოლადის მრეწველობის ნაწარმოები გააქვთ უფრო დაბალ ფასებში, ვიდრე შინაურ ბაზარზეო“**. ასე, ინგლისი თეთრ თუნუქს შინ ჰყიდის 22 შილინგათ ყუთს, ხოლო საექსპორტო ფასია 12 შილინგი. ამერიკული ლითონის ფერმები ღირს 33 დოლარი ტონა, ხოლო საექსპორტო ფასია — 23 დოლარი და სხვა.

დემპინგი ედება მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის ყველა დარგებს. პოლონეთს, მაგალითად, საფრანგეთში შეჰქონდა ხე-ტყე თვითღირებულებაზე დაბალ ფასებში. ყველამ იცოდა ასეთი ვაჭრობის შესახებ, მაგრამ არავის აუტეხია ამის გამო **ხმაური. ერთხელ საფრანგეთმა** უსაყვედურა გერმანიას მძიმე მრეწველობის დემპინგით ბაზრის ჩაშლა, მაგრამ გერმანიის პრესამ ამაზე უპასუხა ანდაზით „ყვავმა ყვავს წასძახა — აი, შე ხინჩლიანოო“ და ციფრებით უჩვენა, რომ საფრანგეთს თუითონ გააქვს მავთული 500 ფრანკით უფრო ნაკლებ ფასებში, ვიდრე ის საფრანგეთში ღირს. საფრანგეთი მორცხვად გაჩუმდა.

ასე არსებობდა დემპინგი და ეს სიტყვა არავისთვის არ იყო უცხო.

დემპინგი ხდება „საბჭოთა ინტრიგათ“

მაგრამ, აი, მსოფლიო ბაზარზე, რომელიც დემპინგის გავლენით კრიზისს განიცდის, გამოდის საბჭოთა კავშირი. საბჭოთა კავშირი, რომელიც თავის მრეწველობას და სოფლის მეურნეობას შლის კაპიტალისტური ქვეყნების გამწვავებული მტრობის პირობებში, პერმანენტული ფინანსიური ბლოკადის და კრედიტების უქონლობის პირობებში, იძულებულია ექსპორტში ჰპოვოს სახსრები კაპიტალისტურ ქვეყნებში მაღალ ფასებში ნაყიდ მანქანა-იარაღების ღირებულების გასასტუმრებლად. საბჭოთა კავშირი არ გამოდიოდა ბაზარზე და არც ფასებს ჰქმნიდა. მან ბაზარზე გამოსვლისას ჰპოვა უკვე შექმნილი მდგომარეობა, რომელიც აიძულებდა მას ძვირად ეყიდა საზღვარგარეთ მოწყობილობა ქარხნებისათვის და რომელიც უკარნახებდა ფასებს გასასყიდ საქონელზე. **სა**

ბჭოთა კავშირი იძულებული იყო დამორჩილებულიყო მდგომარეობას. მაგრამ სწორედ აქ მოხდა, რომ სიტყვა „დემპინგმა" მიიღო ლანძღვის ხასიათი, რაღაც „წყევლის" აზრი, რომელსაც ბოროტი საბჭოების ქვეყანა უგზავნიდა მთელს მსოფლიოს. საბჭოთა კავშირს ბრალი დასდეს იმაში, რომ მან გამოიგონა „დემპინგი", შლიდა ფასებს და ანგრევდა ყველა ქვეყნების ეკონომიკას. ბურჟუაზიულმა პრესამ გააფთრებული პროპაგანდა გაშალა საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ და პასუხისმგებლად ხდიდა მას კრიზისისათვის.

ხოლო „მორნინგ პოსტ"-ის რიგის კორესპონდენტის თვალში საბჭოთა ექსპორტმა მიიღო „მოსკოვის მაკიაველისტური საიდუმლო გეგმის ხასიათი", რომელსაც მიზნად აქვს ნგრევის გამოწვევა ყველა ქვეყნებში და ნიადაგის მომზადება რევოლიუციონური პროპაგანდისათვის. „საბჭოთა დემპინგის" შიში პსიქოზამდე ავიდა: ლაპარაკობდენ იმის შესახებაც, რომ საბჭოთა შაქრის ექსპორტი ძირს უთხრის შაქრის მრეწველობას კუბაში.

ასეთი მზადების შემდეგ გაისმა მოწოდება ევროპის ეკონომიკის „დასაცავად" საბჭოთა კავშირის იერიშებიდან. დაიწყო პრაქტიკული მოქმედება — **ცდა შეექმნათ მთლიანი ანტისაბჭოთა ფრონტი:** ბრიანის პან-ევროპა, ვარშავის აგრარული კონფერენცია, „საბჭოთა დემპინგის" განხილვა ერთა ლიგაში და სხვ.

ზღაპარი „საბჭოთა დემპინგის" შესახებ ჩაიფუშა

„პან-ევროპის" დამარცხებამდე საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ ლაშქრობის ორგანიზატორები შეეცადნენ გერმანიის ჩათრევას. მაგრამ ეს კომბინაცია, მათთვის მოულოდნელად დამარცხდა. გერმანიის წარმომადგენელმა ერთა ლიგაში კრიტიკა გაუკეთა საბჭოთა დემპინგის „თეორიას" და განაცხადა, რომ გერმანია უარს ამბობს ანტისაბჭოთა ლაშქრობაში მონაწილეობაზე. ასევე მოიქცა იტალია.

შემდეგ უფრო მოულოდნელად ჩაიშალა თვით „საბჭოთა დემპინგის თეორია". ის გამოგონილი იყო ბურჟუაზიული პოლიტიკოსების მიერ, მაგრამ დამარცხდა აგრეთვე ბურჟუაზიული ეკონომისტებისა და კომერსანტების მიერ. პურის მსხვილმა ინგლისელმა იმპორტიორმა ლესინგმა ჟურნალისტებთან საუბარში განაცხადა, რომ პურის სიაფეში საბჭოთა კავშირი სრულიადაც არ არის დამნაშავე. სიაფე — მსოფლიო ფაქტია და აიხსნება იმით, რომ მსოფლიოში დაგროვდა პურის აუარებელი მარაგი, რომელმაც მიმდინარე წელს მიაღწია 160 მილიონ კვარტერს, იმ დროს როდესაც პურის მაქსიმალური მოთხოვნილებაა 100 მილ. კვარტერი. ფასების დაკლება კი მოახდინეს გაზაფხულზე ამერიკის რესპუბლიკებმა და არა საბჭოთა კავშირმა. მეორე იმპორტიორმა ბენეტმა „ტაიმს"-ში პირდაპირ სასაცილოდ აიგდო საფრანგეთის ქორები და აღნიშნა, რომ სწორედ საფრანგეთი აწარმოებდა იმ ხორბლის დემპინგს, რომელიც მას ინგლისში და სხვა ქვეყნებში გაჰქონდა, ამასთანავე საფრანგეთის მთავრობა პრემიას აძლევდა ექსპორტიორებს 4-5 შილინგს ტონაზე და ხორბალი ინგლისში ერთი შილინგით უფრო იაფად იყიდებოდა კვარტერი, ვიდრე საფრანგეთში.

მთელი რიგი ბურჟუაზიული ავტორიტეტები გერმანიაში და მათ შორის კენიგსბერგის პროფესორი-ეკონომისტი ზერაფიმი ციფრებით ხელში ამტკიცებდა, რომ დემპინგს მისდევდნენ თითქმის ყველა ბურჟუაზიული ქვეყნები, რომ დემპინგი მსოფლიო მოვლენაა, რომლის შედეგებზე საბჭოთა კავშირი პასუხს ვერ აგებს.

„დაცვა" კი არა, გალაშქრება საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ

თითქოს მოსალოდნელი იყო, რომ შესწყდებოდა ზრუნვა ეკონომიკისა და ცივილიზაციის „დაცვაზე", რომლებსაც არავითარი საფრთხე არ მოელოდა. მაგრამ ეს არ მოხდა. პირიქით, ზრუნვა გაძლიერდა. ბრიანის ადგილზე გამოვიდა ვაჭრობის მინისტრი ფლანდენი, ვარშავის კონფერენციას ათენისა. მოჰყვა, შემდეგ ბუქარესტისა. საფრანგეთმა გადმოისროლა მთლიანი ფრონტის ლოზუნგი საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ და გაატარა კანონი სპეციალური ნებართვის შესახებ საბჭოთა კავშირიდან შემოტანილ საქონელზე. მას მიჰბაძა უნგრეთმა, რომელმაც ასეთივე კანონი შემოიღო. ანალოგიური „ღონისძიებებია" დასახული ავსტრიაში და ბელგიაში; ხოლო ამჟამად ფლანდენი, რომელიც ბალკანეთში მოგზაურობს, აქეზებს რუმინეთს, სამხრეთ-სლავიას, უნგრეთს და პოლონეთს შექმნან „აგრარული ქვეყნების ანტანტა" საექსპორტო შესაძლებლობათა უზრუნველსაყოფად და საბჭოთა ექსპორტისაგან დასაცავად.

ამგვარად ანტისაბჭოთა ფრონტი ისახება საფრანგეთის ვასალური აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნების შემადგენლობით თვით საფრანგეთის მეთაურობით.

რა არის მიზეზი საფრანგეთის კაპიტალის აგენტების და მისი ვასალების ანტისაბჭოთა მოქმედების გამოცოცხლებისა?

დიდი ხანი არ არის ეს ნაწილობრივ გამომჟღავნებული იყო „ტან"-ის ფურცლებზე, რომელიც ნიღაბს ხდიდა იმ შიშს, რომელსაც საფრანგეთის ბურჟუაზია განიცდიდა ხუთწლედის უკვე მეორე წელს სოციალიზმის მშენებლობის ეკონომიური ზრდისაგან. მაგრამ ეს უფრო ნათლად გამოაშკარავდება, თუ ჩავიხედავთ ევროპიული გაზეთების ბირჟის ანგარიშებში, ან კიდევ „ბერლინერ ტაგებლატ"-ის 7 ნოემბრის ლონდონის კორესპონდენციაში. თურმე მსოფლიო ბირჟას ის აწუხებს, რომ საბჭოთა კავშირი არა თუ მარტო აწარმოებს ნედლეულისა და პროდუქტების ექსპორტს, არამედ მიმდინარე წლიდან ცდილობს ორგანიზაციულად აღადგინოს თავისი პურის ექსპორტი, რომელიც ომის შემდეგ შესწყდა და გამოდის ხილვაზე მსოფლიო ბაზარზე, როგორც პურის მიმწოდებელი.

კორესპონდენტი იუწყება, რომ ინგლისის ბაზარზე მომავალი 12 თვის განმავლობაში გამოჩნდება 3 მილ. ტონამდე საბჭოთა პური. „ეს ბევრი არ არის, ეს იმის მესამედია, რაც რუსეთს შემოჰქონდა ომამდე, 1903—1913 წ. მაგრამ ეს უკვე დასაწყისია. ახლა მოგვიხდება ანგარიში გაუწიოთ საბჭოთა რუსეთს, როგორც პურის მიმწოდებელს მსოფლიო ბაზარზე".

აი სწორედ არ სურთ ანგარიშის გაწევა ბატონ ფლანდენს და მის ზურგს უკან მდგომ კაპიტალისტების ხროვას. მათ სურთ პირიქით, გამოაგდონ საბჭოთა კავშირი პურის მსოფლიო ბაზრიდან, რომ არ მისცენ საბჭოთა კავშირს მუდმივი ფინანსიური წყარო ხუთწლედის საკვებად. ისინი ისწრაფვიან შექმნან თავიანთი „აგრარული" ბლოკი, რომ საბჭოთა პურისათვის სპეციალური დაბრკოლებების შექმნით შეეცადონ მისი ექსპორტის შეწყვეტას და სადაც კი შეიძლება საბჭოთა პური შესცვალონ მცირე აგრარული ქვეყნების პურით.

ასეთია სიმართლე საბჭოთა დემპინგის შესახებ.

3.

არსენა მარაბდელი

(ნაწყვეტი მეექვსე თავიდან)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არსენამ როსტომს მარაბდის ამბავი გამოჰკითხა, ზოგი შესატყობარი შეიტყო და ცხენი დასძრა. როსტომი და ზურა წარომეულ ცხენებზე შესხდნენ და ბელადს აქეთ-იქიდან ამოუდგნენ.

— შინ დარჩები თუ არსენას გაჰყვები? — ჩუმი ხმით ჰკითხა დათუნამ ფიქრიას, რომელსაც გვერდით მოსდევდა.

— შინ რა მინდა? — მიუგო ქალმა. — მაიორი ხვალ ან ზეგ ისევ ამოვა და მომიტაცებს. — და სულ ჩუმად დაუმატა:

— ერთხელ გადავურჩი და მეორედ ველარ გადავურჩები. შენა?

— ერთი საქმე მაქვს, გავათავებ და მეც ტყეში წამოვალ.

— მართლა? — გაუხარდა არსენას დას. — ნამდვილად ამოხვალ?

— ნამდვილად. მელოდებოდე. — და გაჩუმდა, რადგან ღვთისავარმა ფიქრიას მეორე მხრიდან ამოუყენა ცხენი.

მცირე რაზმი ოძელაანთ სახლის წინ შესდგა. პაპა მახარამ დერეფნიდან გამოხედა და კინალამ ჩაიკეცა. ღვთისავარი, მელანო, ერეკლე და დათუნა ჩამოხტნენ. არსენამ კი დანარჩენებს ჩუმად მიუგო: — თქვენ ნუ ჩამოხვალთ, დრო არ არის. გამარჯვება, პაპილო! აბა, ვინცა რჩებით, მშვიდობით იყავით, მალე გნახავთ.... დედი, რა დროს ტირილია! — და კინალამ თვითონაც ატირდა. ცხენიდან დაიხარა და ოთხივენი დაჰკოცნა. — ერეკლე, არ შემარცხვინო... მამა-ჩემო, ყოჩაღად იყავი, არ მომიდრკე... დათუნი, ღმერთმა ხელი მოგიმართოს... დედი, კმარა, მარაბდა ცრემლის ზღვაში ნუ დაახრჩე. აბა, ეხლა კი მომყევით. — და ლურჯას ეპიზნით გადაუჭირა მათრახი.

უკვე ბნელოდა, მაგრამ ჯერ გვიან არ იყო და ცხენების თქარუნმა სოფელი გარეთ გამოჰფინა.

— შვილო არსენ.., ძმაო არსენ. — ჰოისმოდა ყოველ მხრივ. — სად მიეჩქარები, ბიჭო? მოგვეიკითხავდი მაინც... შენ კი გენაცვალე. შენა... ორიოდე სიტყვა მაინც გვითხარი... შენი იმედით ვართ და არ მოგვატყუო.

— მხნედ იყავით... ჩემი იმედი გქონდეთ... ეხლა კი არა მცალიან. მომიკითხეთ ყველანი. — ისროდა აქეთ-იქით მარაბდელი და ცხენს ზიალის სასახლისკენ მიაქანებდა, თანაც როსტომ ჯორჯიაშვილს რაღაცას ჩასჩურჩულებდა. მერე რაზმელებს მიუბრუნდა და ჩუმი ხმით მიუგო:

— დამბაჩები დაამზადეთ, მაგრამ სანამ არ გეტყვით, არ გაისროლოთ.

და შავი რაზმი ზაალის აივანს მიადგა. მიახალა და დამბაჩა დააქუხა, დააქუხა და თვითონაც დაიქუხა:

— ჰეი, ბარათაშვილო! გარეთ გამოდი, არსენა ვარ და შენი ნახვა მომწყურდა. — და სანამ ვინმე გამოვიდოდა, ჩუმი ხმით დაუმატა: ფიქრიავ, მაყდანავ, დამბაჩები ან ქვევით დაუშვით ან ზევით ასწიეთ, თორემ გაგივარდებათ და ფათერაკს წაეკიდებით. — და გრიალით მიაყოლა:

— თქვენ ჰეი, მოურავებო, გიგოლებო, გზირებო და დიაცებო, თაგვის სოროებიდან გამოძვერით და დამენახვეთ, რას მიმალულხართ სოროებში, რისა შეგეშინდათ!

არსაით არავინაც არ გამოძვრა. პირიქით, უფრო ღრმადაც შეძვრნენ. ცალფეხმიშველა გიგოლა გაიქცა, წაიქცა და მესერში გაძვრა. ფირუზა მოურავი სათონეში შევარდა. ბოლოს აივანზე კნეინა ხორეშანი გამოფარფაშდა და ზევიდან გადმოიჩიფჩიფა:

— შვილო, არსენა ხარ? რას გვერჩი, რა გინდა ჩვენგან?

— დიდ კნეინას ვახლავარ. მე დედაკაცებისთვის არც მირჩოლია და არც ეხლა ვერჩი. ზაალი მინდა, ზაალი! ორიოდე სიტყვა მაქვს სათქმელი და გამოვიდეს.

— შვილო, თუ დაგიშავა რამე, მისი თავი მე მაპატიე.

—დიდო ქალბატონო, ჯერ-ჯერობით მიპატიებია, მაგრამ სიტყვა მაქვს მეთქი სათქმელი და ე მაგ აივანზე გადმოდგეს.

— ხომ არას დაუშავებ, შვილო?

— არა, დედი, არაფერსაც არ დაუშავებ.

ხორეშანი გაბრუნდა და ერთი წუთის შემდეგ ზაალი გამოიყვანა.

— გამარჯვება, ბიჭო არსენ! — გაბზარულ ქოთნის ხმით ჩამოსძახა ბატონმა.

— შენი გამარჯვება ღმერთმა ჩემს მტერსაც ნუ მისცეს, ზაალო. — ასძახა მარაბდელმა. — ეხლა ყური მიგდე და შემისრულე, თორემ მალე აგატირებ მაგ კნეინებსა. რაც მაიორის წყალობით მარაბდელებისათვის საროო წაგირთმევია, ერთ კვირაში უკლებლივ უნდა დაუბრუნო. სთქვი, უბრუნებ თუ არა?

— დაუბრუნებ, ჩემო არსენ. შენი ხათრით დაუბრუნებ.

— აგრე, ეს ერთი. — და „ხათრის" გამო გულში ჩაიცინა. — ამას იქით მარაბდელებს ბისტის-ოდენა ღალასაც აღარ გამოართმევ, ყმებსაც გაანთავისუფლებ და სადავო მიწებზედაც ხელს აიღებ. დღეის იქით შენვე მოხანი, შენვე დათესე და შენვე შეხვეთქე. მითხარი, აგიღია ხელი თუ არა?

— ამიღია, ჩემო არსენ, ამიღია. — კანკალით ჩამოაგდო ბატონმა.

— აგრე, ესეც ორი. რაც ხალხი დააჭერინე, ერთ კვირაში ყველა გამოაშვებინე. დღეს ჩემიანები მე თვითონვე გამოუშვი და ყური უგდე, რომ ხელახლა აღარ დაიჭირონ. სიტყვა გიჭირის და გამოიყენე, თორემ... პირობას მაძლევ თუ არა?

— გაძლევ, გაძლევ. — ჩამოიკნავლა ზაალმა.

— აგრე, ესეც სამი. რაც განძეინაში ოქრო - ვერცხლი მოგიგროვებია, სულ ჩვენი ნაოფლარია. ქვეყანაზე ათასი ქვრივ-ობოლია და იმათ უფრო შეერგებათ. საცა სამართალია, გლეხისა ისევ გლეხს უნდა დაუბრუნო. მაგრამ ეხლა იმას პატრონი აღარ უჩანს და ისევ შენ შეხვეთქე. ეხლა კი მამა-ჩემის ნაპოვნი ხაზინა უნდა დამიბრუნო. სთქვი, იძლევი თუ არა?

ბატონს გული გაუსკდა. შარშან ღვთისავარმა ბირთვისის ციხეში ერთი კოჭობი ოქრო და თვალი იპოვა, მაგრამ ზაალმა გაუგო და წაართვა, რადგან უძველეს კანონში ეწერა: ყოველივე ყმისა ბატონისა არისო.

ზაალი ყოყმანობდა. დიდედა ხორეშანმა რაღაც ჩასჩურჩულა.

— იძლევი მეთქი თუ არა? — ისე ასძახა არსენამ, რომ ზაალი სულსაც კი მისცემდა, და ძლივსღა ჩამოახრიალა:

— ვიძლევი, ჩემო არსენ, ვიძლევი.

— აგრე, ესეც ოთხი. იმავე განძეინაში ძველი დროშა გიყუდია, თქვენ დაბერდით და ველარ ატარებთ, ჩვენ კი ეს-არის ეხლა დავიბადეთ, მკლავიც გვიჭრის, გულიც გვერჩის და თქვენზე უკეთ მოვუვლით. იძლევი თუ არა?

— ვიძლევი, ვიძლევი. — თითქმის

ნატახტარის წყალსადენი

კიდევ ერთი გამარჯვება სოციალისტური მშენებლობის ფრონტზე

უკანასკნელ წლებში, თბილისის მოსახლეობის სწრაფ ზრდასთან დაკავშირებით, საგრძნობი გახდა სასმელი წყლის ნაკლებობა. ავჭალის წყალსადენი უკვე ველარ აკმაყოფილებს გადიდებულ მოთხოვნილებას.

სადენის წყალზე. 1929 წელს დაიწყო ახალი გრანდიოზული წყალსადენის აგება, რომელსაც უნდა დაეკმაყოფილებია არა მარტო თბილისის, არამედ ახლო მახლო მდებარე ადგილების მოთხოვნილებაც. მშე-

ლოოდ დამთავრდება 1931 წლის დასასრულს.

ნატახტარიდან თბილისამდე, არაგვისა და მტკვრის მარცხენა ნაპირზე — 26 კილომეტრის მანძილზე — გაჭიმულია თუჯის განიერი მილები,

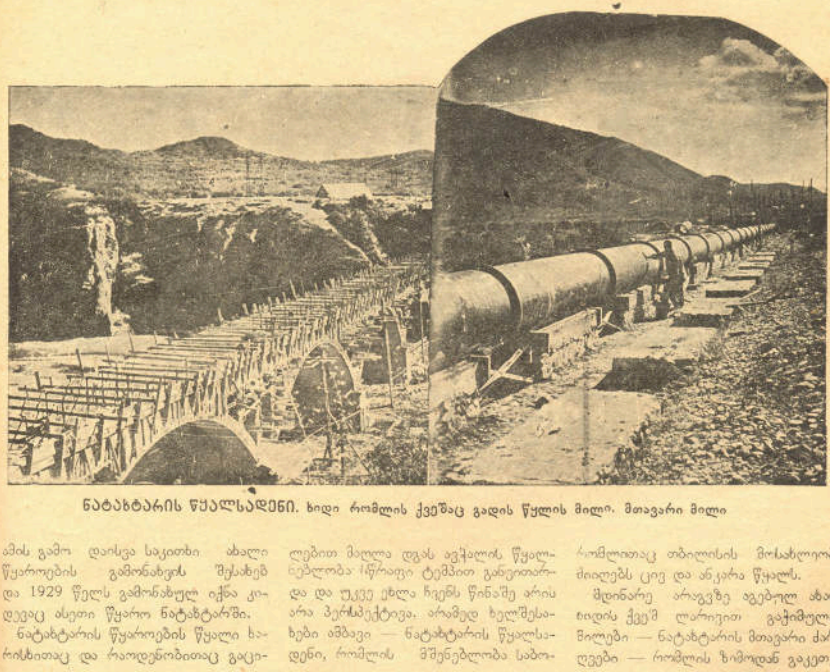

ნატახტარის წყალსადენი. ხიდი რომლის ქვეშაც გადის წყლის მილი. მთავარი მილი

ამის გამო დაისვა საკითხი ახალი წყაროების გამონახვის შესახებ და 1929 წელს გამონახულ იქნა კიდევაც ასეთი წყარო ნატახტარში.

ნატახტარის წყაროების წყალი ხარისხითაც და რაოდენობითაც გაცილებით მაღლა დგას ავჭალის წყალზე. წყალსადენის მშენებლობა სწრაფი ტემპით განვითარდა და უკვე ეხლა ჩვენს წინაშე არის არა პერსპექტივა, არამედ ხელშესახები ამბავი — ნატახტარის წყალსადენი, რომლის მშენებლობა საბო-

რომლითაც თბილისის მოსახლეობა მიიღებს ცივ და ანკარა წყალს.

მდინარე არაგვზე აგებულ ახალ ხიდის ქვეშ ლარივით გაჭიმულან მილები — ნატახტარის მთავარი ძარღვები — რომლის ზომიდან გაკეთე-

---

სიხარულით ჩამოსძახა მეწინავე დროშის გუშაგმა.

— აგრე, გაამოს, ესეც ხუთი და უკანასკნელი.

ეხლა როსტომი ამოვა და განჯინანის კარი გაუღე, ის დროშა კი შენვე ჩამოიტანე, და შენვე ჩამაბარე. მოდიხარ თუ არა?

— მოვდივარ, მოვდივარ, — ჩამოკვნესა ბატონმა და შინ შევარდა.

ხურჯინიანი როსტომი იმავ წამს აივანზე ავარდა და ფეხდაფეხ შექყვა. ხუთიოდე წუთის შემდეგ დატვირთულმა ჯორჯიაშვილმა უკანვე ჩამოირბინა და ზაალიც ხენეშით ჩამოჰყვა. ჩამოჰყვა და ხალთაში გახვეული დროშა არსენას მიაჩეჩა. მიაჩეჩა და თითქმის სირბილით გაბრუნდა.

— აგრე, — მადლიანად განიმეორა არსენამ, დროშა მხარზე გაიდო, ლურჯა მოატრიალა და თავისიანებს მიაძახა: — მომყევ!

რაზმელები თავქვე დაეშვნენ და ალაგეთ რომ გავიდნენ, ოძელაშვილმა მოიხედა და გორაკზე აყუდებულ სასახლეს ამოსძახა:

— ბარათაშვილო, პირობაზე მტკიცედ იყავი, თორემ დედას გიტირებ, დედასა! — და ცოტას რომ გასცდნენ, ალაგეთური დასძახეს:

კიდევაც დაიზრდებიან
ალგეთს ლეკვები მგლისანი;
ისე არ ამოსწყდებიან,
ჯავრი არ სჭამონ მტრისანი.

როცა სიმღერა ქალებში შესწყდა, გაღელილმა და გაძარცულმა ბატონმა თამამად გამოილაჯა აივანზე და შესძახა:

— ფიოუზ, გიგოლა, თედო! სადა ხართ, ხალხო?

— აქ გახლავართ, ბატონო, — და ისინიც თამამად გამოძვრნენ.

ზაალმა ხელები გაასავსავა და თითქმის ტირილით შესჩივლა:

— ვქო, ასეთი ამბავი გაგონილა?! ბუნტია, მაშ რა ჯანდაბაა!

— ბუნტია, შენი ჭირიმე, ბუნტი.
— დაუმოწმეს ყმებმაც და ცხვირები მიწას ჩააბჯინეს.

მიხეილ ჯავახიშვილი.

ბულია გზა მიმოსვლისათვის. ეს გზა 6 კილომეტრით შეამცირებს მანძილს მცხეთიდან თბილისამდე და განტვირთავს საქართველოს სამხედრო გზას.

ნატახტარის წყალსადენი დღე-ღამეში თბილისს მოაწვდის 7.200.000 ვედრო წყალს. ეს ციფრი არც კი დაიზმირება ავჭალის წყალსადენს, რომელიც ექვსჯერ ნაკლებ წყალს იძლეოდა.

წყალი თავისი დენის ძალით წამოვა ფუნიკულიორის ზედა სადგურამდე, ხოლო აქედან ზევით - კოჯრამდე, აგებული იქნება გადამქაჩავი სადგური.

თბილისს წყალი თავზე სასმელად ექნება და აღარ ექნება ადგილი ისეთ მოვლენებს, როგორსაც დღეს ვხედავთ, როდესაც დგეხარ ონკანთან და უცდი, როდის ინებებს წყალი მობრძანებას. გარდა ამისა გაუმჯობესდება ქალაქის სანიტარული მდგომარეობა.

წყალსადენის მშენებლობის ღირებულება უდრის 15 მილ. მანეთს.

ხუთწლედის მესამე წლის დამლევისათვის თბილისს ექნება ახალი წყალი.

მშენებლობას ხელმძღვანელობს ინჟ. **ლ. დიასამიძე.** **თ. მ.**

მილების ჩაწყობა

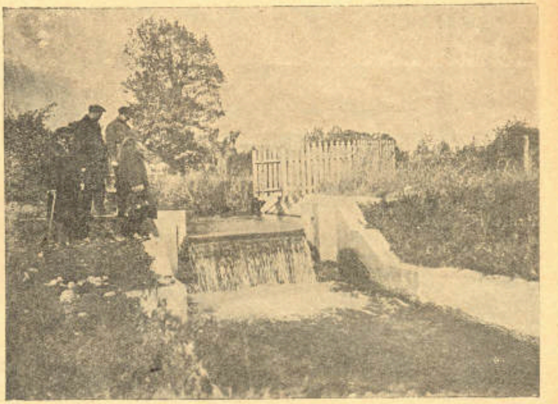

ნატახტარის წყალსადენის მთავარი საგუბარი

კოლექტიური შრომის შედეგები

ჩვენი სოფლის მეურნეობა გადაჭრით დაადგა სოციალისტური რეკონსტრუქციის გზას. ღარიბი და საშუალო გლეხობა ახალ ათასობით და ათიათასობით მოილტვიან კოლმეურნეობებისაკენ. იშლება საკოლმეურნეო მოძრაობის ახალი ხანა, რომელიც თანდათან იპყრობს ღარიბი და საშუალო გლეხობის ფართო მასებს.

მიმდინარე წლის გაზაფხულზე, როდესაც თესვასთან დაკავშირებით იზეიმოდა საკოლმეურნეო მოძრაობის ტალღა კულაკობა ასე მსჯელობდა:

— მართალია კოლექტიური მეურნეობები დაარსეთ, მაგრამ თესვას არ ჩაატარებთ და შიმშილით ამოწყდებით. კულაკობა და სოფლის ყველა მუქთახორები არა მარტო სიტყვით, არამედ საქმით ეწინააღმდეგებოდნენ და იბრძოდნენ კოლექტიური შრომის გაშლას: კოლმეურნეთა ცემა, მათი ქონებისათვის ცეცხლის წაკიდება, დარბევა, იარაღით მუქარა, მკვლელობა და ათასგვარი სხვა მოქმედებობა—აი ის საშუალება, რომელსაც მიმართავდა და დღესაც მიმართავს კლასობრივი მტერი კოლმეურნეთა წინააღმდეგ. კულაკობამ მშვენივრად იცის, რომ მთლიანი კოლექტივიზაცია მას, როგორც კლასის სიკვდილს მოასწავებს. ამის გამო კულაკობა სიკვდილის წინ უკანასკნელ ღონეს იკრებს, მხეც ძალებს რაზმავს და ცდილობს დაამარცხოს და ჩაშალოს საკოლმეურნეო მოძრაობა. კოლმეურნეობებში კულაკობა სიკვდილის წინ უკანასკნელ ღონეს იკრებს, ბნელ ძალებს რაზმავს და ცდილობს დაამარცხოს და ჩაშალოს საკოლმეურნეო მოძრაობა, კოლმეურნეობებში კულაკობა ხედავს თავის ნამდვილ მესაფლავეს ამიტომაა, რომ კულაკობის იერიშები საკოლმეურნეო მოძრაობის წინააღმდეგ, დღითიდღე ძლიერდება.

კულაკობის „წინასწარმეტყველება" არ გამართლდა

კოლმეურნეობებმა საგაზაფხულო თესვა წარმატებით ჩაატარეს, ნათესების არე გაადიდეს და მოსავლიანობაც აწიეს. კულაკების პროვოკაციის ნიადაგი გამოეცალა და კოლექტიური შრომის ბრწყინვალე უპირატესობისათვის აშკარა და თვალსაჩინო გახდა. კულაკებმა ტონი შეიცვალეს და დაიწყეს მტკიცება:

— მართალია ბევრი დათესეთ, მაგრამ თქვენი ყანების მოსავალს მთავრობა წაიღებს და თქვენ, კოლმეურნეები, შიმშილზე დარჩებით.

კოლმეურნეობებში მოსავლის განაწილების მიმდინარეობა ბოლოს უღებს კულაკური და ყველა მტრულად განწყობილ ელემენტების ამ საზიზღარ ცილისწამებას. კოლმეურნეებმა დააგროვეს მოსავალი და თავიანთი სურვილის თანახმად ატარებენ მის განაწილებას. საერთო მოსავლიდან კოლმეურნეობებმა გადადეს სათესლე ფონდი, შრომის უნარდაკარგულთათვის შესანახი, განუყოფელი ფონდი და სხვ. ზედმეტ სასაქონლო პურს კოლმეურნენი მთლიანად სახელმწიფოს აბარებენ. პურის სპეკულიანტები ალაგმულია, კულაკი და ჩარჩი სამუდამოდ იდევნება გლეხური ნაწარმოების ბაზრიდან.

კოლექტიური შრომის ამ ბრწყინვალე შედეგების გამო ძლიერდება ახალი მოძრაობა კოლექტივებში შესასვლელად. ღარიბი და საშუალო გლეხობის ნაწილი, რომელიც „ელოდა" საშემოდგომო წლის შედეგებს საბოლოოდ დარწმუნდა კოლექტიური შრომის უპირატესობაში და გადაჭრით მოითხოვს კოლექტივში მიღებას.

გლეხები აცხადებენ: აღარ გვინდა დამოუკიდებლად და განოთიერებულად მიწის ჩიჩქნა. ჩვენს მამა-პაპას წვრილი და უწყვეტელი მეურნეობის წარმოების გამო სული ამოართვა აუტანელმა სიღარიბემ; დავკიდეთ დროა ნებართვა და შეერთებული შრომით ეს და მიღწეწიოთ შრომის სოფლის, უნდა ვასტუმროთ დამცირება და სიღარიბე.

მთლიანი კოლექტივიზაცია იმარჯვებს. მშრომელი „გლეხკაცობა გადაჭრით მობრუნდა სოციალიზმისაკენ"; ღარიბი და საშუალო გლეხობის ამ მტკიცე გადაწყვეტილებას ვერაფერს დააკლებს კლასობრივი მტრების მავნებლური მანევრები.

სოფელი იცვლის სახეს, წვრილი და გამოთავებული გლეხური მეურნეობა ადგილს უთმობს კოლექტიური მეურნეობის გიგანტებს. თოხს და კავს—ამ მშრომელთა ისტორიული დამცირების და ჩამორჩენილობის სამარცხვინო ნაშთს—სოფლიდან თანდათან აძევებს ტრაქტორი და ელექტრონი.

მიმდინარე საშემოდგომო თესვასთან დაკავშირებით კულაკობა და ყველა ჯურის მავნებელი ცდილობს თავი წამოჰყოს და ხელი შეუშალოს საკოლმეურნეო მოძრაობის ახალ გაშლას. მავნებლების ეს მანევრები ალკვეთილი იქნება ღარიბ გლეხთა და მოჯამაგირეთა ერთსულოვანი შემტევობით და დარაზმვით. ღარიბი და საშუალო გლეხების ახალი ათიათასობით კოლექტიურად ჩაატარებენ შემოდგომის თესვას და ამით სასიკვდილო ლახვარს ჩასცემენ კულაკთა და მჩაგვრელთა კლასის ისტორიულად განწირულ ნაშთებს.

იცვლება საბჭოთა სოფელი. კვდება კულაკთა კლასი, და თან მიაქვს უბედური სოფლის მუქთახორეთა ცხოვრების მწარე მოგონებისა. მოდის კოლმეურნეთა მილიონიანი არმია ახალი ტექნიკით, კოლექტიური შრომით და ძმური ერთსულოვნებით შეკავშირებული. ყველაფერით მტკიცდება, რომ „ხუთწლედის ბოლოს საბჭოთა კავშირის კოლექტივიზაცია ძირითადად უნდა დასრულდეს".

დევინი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნიკო ლომოური

(გარდაცვ. 15 წლის შესრულების გამო)

ცნობილი გლეხთა მწერალი და ხალხოსანი ნიკო ლომოური დაიბ. 1852 წ. სოფელ არბოში, ცხინვალის ახლოს, დიდი და პატარა ლიახვის შუა, ვენახოვანსა და ბაღებიან ხეობაში.

ამ სოფელში, რომელიც თავად ჯანდიერიშვილების საყმოს შეადგენდა, დაწინაურდა ერთი ახალგაზრდა გლეხი ლომოურთაგანი, რომელიც შემდეგში, როგორც მწიგნობარი, მებატონეს ღვთისთვის უახლოვდება. ეს არის იასებ მღვდელი—მამა ჩვენი მწერლისა.

ჯანდიერიშვილები, რასაკვირველია, უკმაყოფილონი იყვნენ იასების მოძღვრობას, მაგრამ ვერც იასების მაკურთხებელი მებატონის წინააღმდეგ წავიდნენ და იასებიც „შერჩათ" კარის მოძღვრად.

მაშინდელი გლეხის და მებატონის ურთიერთობის დამახასიათებელი ერთი საინტერესო ამბავი:

— რომელიღაც ჯანდიერიშვილს (მარხვაში) ლუდილი ლომოური საკურთხეველიდან გამოდის ანდერძის ასაგებად. მწუხარე დედას ვერ მოუტანია, რომ მის „ბრწყინვალე" შვილს გლეხი უგებს წესს და გამწარებული შეჰკივლებს:

— ვაიმე შვილო, რას მოესწარი, რა დღე დაგადგომია, ნეტავ ერთიც ცოცხალი ჩაგქონოდეთ, აღარ, დაინახე,—შენი ნაყმევი გიგებს ანდერძს! ვაი ჩვენს მოსწრებას!

იასებ ლომოური ვერც სასულიერო მთავრობამ აიტანა. საქართველოს ეგზარხოსმა „რაღაც საქმეზე" წაართვა მრევლი და ულუკმაპუროდ დატოვა. მაგრამ ენერგიული იასები არ შეშინდა და რამდენიმე წლის სიარულის შემდეგ მრევლი უკანვე დაიბრუნა, მოსამართლე კი, სინოდის პროკურორში, მისი ოჯახი უკვე განადგურებულიყო. იასებმა ვერ გაუძლო ამგვარ ბრძოლას სასულიერო ბიუროკრატიზმთან და მალე გარდაიცვალა.

პატარა ნიკოს გაზრდა იკისრა მისმა ბიძამ იოანე ლომოურმა. თბილისის სასულიერო სასწავლებელში, სადაც ნიკოზე დიდი გავლენა იქონია ახალგაზრდა **იაკობ გოგებაშვილმა.**

— „მათუსალასავით რომ გადაგაჭარბო ხნით, მაშინაც არ დამივიწყდება იაკობის სიყვარული!"—ამბობდა ნ. ლომოური.

ცნობილია საერთოდ მაშინდელი სასტიკი რეჟიმი, განსაკუთრებით სასულიერო სასწავლებლებში, რომლებსაც უვიცი და გარყვნილი ბერები განაგებდნენ. ვერც პატარა ნიკო ასცდა მათს მრისხანებას.—გაბრაზებულმა მასწავლებელმა ქართული ლაპარაკისთვის პატარა ნიკოს ხელში „ლინეიკა" ჩაარტყა, რის შემდეგად მას დაჰყვა სამუდამო კანკალი ხელისა.

სასულ. სასწ. ოთხი კლასის დასრულების შემდეგ ნიკო გადაჰყავთ თბილისის სასულიერო სემინარიაში. აქ კი ნიკოსთვის იწყება ნამდვილი შავნერული ცხოვრება. ეს ცხოვრება სულთმხუთავი სამოციანი წლების პერიოდი, იმ დიდი ხალხის მოღვაწეობით, რომელთა სახელები იყო: ჩერნიშევსკი, დობროლიუბოვი, პისარევი, ნეკრასოვი. სემინარიას ჰყავდა მაშინ საუკეთესო მებრძოლი ახალგაზრდობა, რომელშიაც ერიენ: სოსიკო მაჭრაძე (პოეტი), შილაკაძე, გიორგი ქართველიშვილი, ანტონ ნატროშვილი, იონა მეუნარგია, სოფრომ მგალობლიშვილი. ეს წრე თავმოყრილი იყო ჟურნალ „მნათობის" გარშემო, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ანტონ ფურცელაძე. სემინარიელებს თავის ზურგზედ გადაჰქონდათ ჟურნალი. ისინი იყვნენ: მთარგმნელები, მწერლები, ამწყობები, კორექტორები და ექსპედიტორებიც კი.

მაგრამ ამ დროს სემინარიაში რექტორად დაინიშნა ცნობილი შავრაზმელი ეგზარხ კეცხოველი. არა თუ „მნათობში" მუშაობა, ქართული ლაპარაკიც კი აიკრძალა სემინარიის კედლებში, მაგრამ არც ახალგაზრდობა იყო გულზე ხელდაკრეფილი და ცხარე პროტესტით შეეგება კეცხოველის პოლიტიკას. სხვათა შორის, სემინარიაში არალეგალურად შემოდიოდა „დროება", „კოლოკოლ"-ი და სხვა თანამედროვე წიგნები. სემინარიის მმართველობამ შენიშნა ეს და ერთ დღეს საგანგებოდ მოწვეული ინსპექტორები დაესხნენ სემინარიის ბინებს. წაიღეს ყველაფერი: ხელნაწერი ჟურნალები, ლექსები, და საერთოდ დაბეჭდილი თუ დაუბეჭდავი ლიტერატურა სემინარიელებისა. რასაკვირველია, მოწაფეები ყველა დასაჯეს და მათში, ნიკოსაც მოუსპეს სააღდგომო შვებულება. მაგრამ სემინარიელებმაც უპასუხეს „ბუნტით". მღვდელმსახურება აუტანელი გახდა. რექტორისადმი უმაქტის. სასწავლებელი ჯამბურზებით იყო, მაგრამ მოწაფეთა კავშირს დაარღვია: უფრო ხელმძღვანელობით შეისწავლეს „სოვრემენნიკი", უფრო ხშირად იკითხებოდა ქართული წიგნები: „ქართლის ცხოვრება", „ვეფხის-ტყაოსანი" და სხვ.

ასეთ პირობებში სწავლობდა მომავალი ხალხოსანი მწერალი სემინარიაში, რომელიც დაასრულა 1857 წელს.

სემინარიის დასრულების შემდეგ ნიკოს იდეალი იყო უნივერსიტეტი და ბავშვების ეზიარება. მაგრამ ძველი ენების უცოდინარობის მიზეზით ვერ აისრულა განზრახვა. ბოლოს გადაწყვიტა ყაზანის სასულიერო აკადემიაში, სადაც ისტორიულ ფაკულტეტზე ჩაირიცხა. ნ. ლ. ვერც აკადემიის მრისხანე და კლერიკალური რეჟიმმა მოისვენა და აკადემიიდან (1881 წ.) ნიკო დაუბრუნდა სამშობლოს ისევ ისე გატაცებული „ხალხოსანი". ეხლა უფრო თავისუფლად ჩაება ხალხოსნურ მოძრაობაში და განსაკუთრებით დაუახლოვდა გლეხობას, რომელთანაც კავშირი არასდროს არ გაუწყვეტია.

„პატარა ქაჯანას" და „ალის" ავტორი ცოცხლობდე განუყრელი მეგობარი იყო ქართველი გლეხისა.

გაითვალისწინე თუ არა საშობაოდ მაისში,—გვიამბობს მისი მეზობელი გლეხი, ნიკო გამოდიოდა სოფელში, მაგრამ არა დასასვენებლად. შემოვეხვეოდით და მოისმენდა არ დაიღალოდა, არა მარტო ჩვენი ხეობიდან, ზემო ქართლიდან, საჩხერიდან, მეჯვრიდან და სხვ. ისიც ყველას არიგებდა, რჩევას გვაძლევდა, არზებს გვიწერდა, შვილების სკოლებში მიღებაზე გვეხმარებოდა და სხვ. განსაკუთრებით დიდი ამაგი აქვს ნიკოს ქართლის გლეხკაცობაში 1905-1906 წლებში.

ამ ხანებში თავადი ფალავანდიშვილების სოფელს უზურგეს ჩამოართვეს. ხალხი გაწყრა. ვერარ გაუძლო ყაზახების საშინელებას. შეწუხებულებმა გადაწყვიტეს ნიკოს შუამავლად გაეგზავნა თავადებთან. ნიკოც ასრულებს მათს თხოვნას და გორიდან საგანგებოდ მიემგზავრება, სოფლისთვის სასწრაფო მოხსნის სათხოვნელად. მაგრამ ფალავანდიშვილები მრისხანედ ისტუმრებენ ნიკოს შემდეგი სიტყვებით:

— „შენ გარყვნილი გლეხკაცობა, ამ „არეულობაში" შენ თითონ გიდევს წილი და მადლობა შეწირე, რომ ცოცხალს გიშვებთ!" დამსჯელი რაზმი არ მოიხსნეს და განწირულმა გლეხებმა გადაწყვიტეს იმავე ღამეს თავს დასხმოდნენ ყაზახებს და ამოეწყვიტათ და მერე თითონაც გაქცეულიყვნენ. მაგრამ გადაწყვიტეს, რჩევა ნიკოსთვის ეკითხათ. მართლაც შეატყობინეს გორში ნიკოსთან ფარულად შეეკრიბა გლეხთა წარმომადგენლობა, გათენებამდის გასტანა თათბირმა. ნიკოც აღელდა და არ იცოდა როგორ დაემშვიდებინა გლეხკაცობის მრისხანება, მაგრამ ნიკომ შესძლო შეეჩერებინა ნიადაგარი და აჯანყებისა გლეხებისათვის უაზრო ძლიერი და განადგურება.

1905-წ. ესერმა ლეონ ხერხეულიძემ ყუმბარა ესროლა რომელიღაც პოლიციელს, მაგრამ უმბარამ პოლიციელი მხოლოდ დაჭრა, ხერხეულიძე კი დაიჭირეს. ამ ამბავმა დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ქართველ ახალგაზრდობაზე და მან გადაწყვიტა საჯაროდ პანაშვიდის გადახდა ს. არბოში.

ადგილობრივმა გლეხკაცობამ მოიყარა თავი არბოს ეკლესიაში—გადმოვიდეს დამსწრე პანაშვიდი გადაიხადა, მაგრამ საქმე იყო გლეხკაცობისთვის განმარტების მიცემა და სადღესასწაულო სიტყვის წარმოთქმა. რამდენიმე ახალგაზრდას სიტყვებიც ჰქონდათ წინასწარ დამზადებული, მაგრამ გლეხობასთან რაღაც მიზეზით, თუ ალერსით ვერ მოახერხეს სიტყვის თქმა. დადგა უხერხული მომენტი. მდგომარეობა გაიხსნა ნიკომ, რომელმაც მთელი საათი ილაპარაკა მთავრობის წინააღმდეგ.

1881 წ. ნიკო მიიწვიეს ქართულ გიმნაზიაში ინსპექტორად, სადაც დაჰყო 1883 წ. მისი ყოფილი მოწაფეები ეხლაც დიდი სიყვარულით იგონებენ იმ დროიდან. გიმნაზიის დატოვების შემდეგ 1884 წ.—1915 წლამდის გორში გადადიოდა ქართული ენის მასწავლებლად საოსტატო სემინარიაში, სადაც მას ჰყავდა ბევრი მტრები და მათ შორის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველი იანოვსკი და დირექტორი სემიონსკი, რომელმაც ისეთი ტირანობა გამოიჩინა ქართული ენის წინაშე, რომ მეტად უწყინარი ნ. ლ. ერთხელ გაცოფებული მივარდა თითქმის შეურაცხყოფის მისაყენებლად.

ნ. ლ. მოწაფეები გორის სემინარიიდან არიან: **ვაჟა ფშაველა, შიო მღვიმელი, ბაჩანა, თედო რაზიკაშვილი; და ეკალაძე; ანასტასია ერისთავ-ხოშტარიასი.** თითქმის მათგანი უზომოდ დავალებულია ნ. ლომოურისგან.

ნ. ლ. პირველი ლექსი დაიბეჭდა გაზ. „დროებაში" 1868 წ. მას მოჰყვა სხვა ლექსები ჟურნალ „მნათობში", „ივერიაში", „კვალი და პატარა მოწაფე" თარგმანები: „შილიონის პატიმარი", შექსპირის—„მეფე ლირი" და სხვ. ჯერ კიდევ ყაზანის აკადემიაში მან დასწერა მოთხრობა „ალი", ხოლო თბილისში, ქართულ გიმნაზიაში ყოფნის დროს, პოპულარული მოთხრ. „ქაჯანა", შემდეგ: „ბეჟო ქრისტესიშვილი", „ასპინძა ანიკანა", „ქრისტიანი ოსები"; „გიგო ლომიძე-შვილი", „ყოფილის ხსოვნიდან"; „ბედი უბედურთა", „წინაპართა აჩრდილნი" და სხვ. ისტორიული მოთხრობა „შაჰის მეგობრები" დაიბეჭდა 1907 წ.

საერთოდ არ შეიძლება ნ. ლ. დიდათ ნაყოფიერ მწერლად ჩავთვალოთ. ამისი მიზეზი იყო: უამინდო პირობები პირადი ცხოვრებისა, მასწავლებლობა, ოჯახი და სიღარიბე და შემდეგ დიდი მწერლური პასუხისმგებლობა, რომელიც ასე ახასიათებს ნიკო ლომოურს.

—ყოველ თავის ნაწარმოებს,—ამბობს მისი შვილი იულონ ლომოური,—დიდხანს ამუშავებდა. 15-ჯერ გადაწერდა და კიდევ არ უშვებდა სტამბისათვის. მაგ., „გიგო ლომიძე-შვილს" ის სწერდა 10-15 წელიწადი. უბრალო კორესპონდენციას არ გაგზავნიდა გაზეთში, რომ სამჯერ მაინც არ გადაეწერა. ეს არის უმთავრესი მიზეზი, რომ შედარებით იგი ცოტას სწერდა და ბეჭდავდა"-ო.

თუ თავისთავადობით ასეთ სიმკაცრეს იჩენდა, არა ნაკლებ მკაცრი იყო სხვებისადმი. ერთს კერძო წერილში, სადაც გამოხატავდა აზრს თანამედროვე ქართულ მწერლობაზე, მიუხედავად იმისა, რომ ილია ჭავჭავაძე კერძოდ ჰყავდა აღიარებული, მასაც კი ზოგან უსაყვედურებს შემთხვევით შეპარებულ რუსიციზმებს.

აკაკი წერეთელს პირში უკიჟინებდა ზერელობას და ლაზღანდარობას. ცხარე ბრძოლა ჰქონდა მწერლობის გარშემო ანტონ ფურცელაძესთან და მის მიმდევრებთან.

ლომოურის იდეალი რუსულ მწერლობაში იყო ტურგენევი, მისივე სიტყვებით მან გაიცნო ფლობერი.

აკაკი წერეთლის გარდაცვალებიდან ორმოცი დღის შესრულების გამო გამართულ საღამოზე, უკანასკნელად ის გამოვიდა თავისი მშვენიერი სიტყვით. ამ საღამოზე გაცივდა და თვე ნახევრის ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა (1915 წ.) ქ. გორში.

გ. ლ.

საბჭოთა აღმშენებლობა

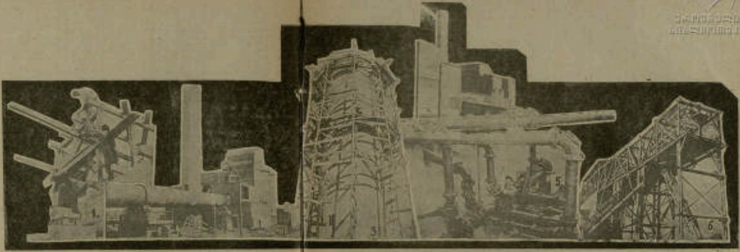

ოქტომბერი

ინდუსტრია

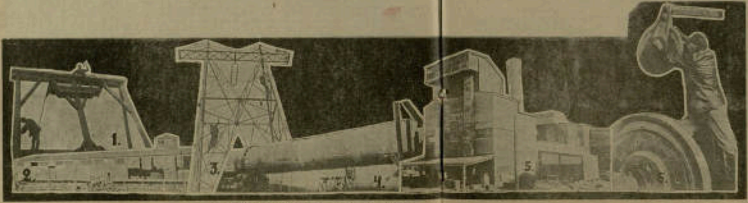

ბამბა დაზგებს!

საბჭოთა საქართველო სოციალისტურ მშენებლობის გზაზე მტკიცე ნაბიჯით მიიწევს წინ. სამუდამოთ ბოლო ელება ფეოდალურ-კაპიტალისტური ურთიერთობის ნაშთებს და თანდათან შევდივართ სოციალიზმის ნანატრ სამეფოში.

ჩვენ მშრომელ მოსახლეობას საუკუნოების განმავლობაში სულს უხუთავდა ეკონომიური უმწეობა და ჯოჯოხეთური სიღარიბე. ერთის მხრივ გაბატონებულ კლასების მუქთა-ხორული თარეში და მეორეს მხრივ მეურნეობის ტეხნიკური განუვითარებლობა იყო მიზეზი მშრომელთა დაბეჩავების და აუტანელი სიღარიბისა.

კაპიტალიზმი და ყველა პარაზიტული კლასები პოლიტიკურად დაასამარა ოქტომბ. რევოლიუციამ. სახალხო მეურნეობის სოციალისტური რეკონსტრუქცია ბოლოს უღებს ჩვენს ნივთიერ ხელმოკლეობასაც. ამგვარად გახსნილია ფართე ასპარეზი საუკუნოებრივ სიღარიბის დასაძლევათ და შრომის სამეფოს დასამყარებლად.

სოციალისტური ინდუსტრია არის მომავალი სოციალისტური საზოგადოების ქვა-კუთხედი — საფუძველი. ხუთწლედი არის არა ეტიუდი და პროზა, არამედ ბუმბერაზული სინამდვილე. ის მდგომარეობა, რომ საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასი ხუთწლედს ოთხ წელიწადში ანხორციელებს — გვეუბნება იმას, რომ სოციალისტურ მშენებლობის გზაზე მებრძოლ დამკვრელთა მილიონების გამარჯვება უზრუნველყოფილია.

ჩვენ უკვე აღარა ვართ ბრიტანეთის ლორდების და დოლარების ქვეყნის უბრალო ეკონომიური დამატება: პირიქით ჩვენი სოციალისტური წარმოება თანდათან იპყრობს ეკონომიურ ცხოვრების უმაღლეს მწვერვალებს. დედამიწის ერთ მეექვსედზე იქმნება სოციალისტურ ეკონომიკის უდიდესი და თვალწარმტაცი მოდელი, რომელმაც ბოლოს და ბოლოს თავის მსგავსად უნდა გარდაქმნას კაპიტალისტური მსოფლიოს უკულმართობა.

საბჭოთა საქართველო, რომელიც მედგრად გამოვიდა სოციალისტურ მშენებლობის ასპარეზზე — ჩქარის ტემპით მიექანება ახალი ცხოვრებისაკენ. ჩვენს ქალაქებს თანდათან ემატებიან ახალ-ახალი სამრეწველო გიგანტები. იზრდება ფაბრიკა-ქარხნების რიცხვი და ვითარდება სოციალისტური ინდუსტრიის ბაზა.

მაგრამ სოციალისტურ ინდუსტრიას ხომ ესაჭიროება ნედლი მასალის უდიდესი მარაგი და... ჰა, ჩვენში იწყება სოფლის მობრუნება სოციალიზმისაკენ — კოლექტიური შრომისაკენ, მსხვილი საბჭოთა მეურნეობებისაკენ.

საქართველოს საფეიქრო მრეწველობის გაუმაძღარი ხახა ნედლი მასალით უნდა დააკმაყოფილოს ალაზნის, ბორჩალოს და ყარაიას ველების ბამბამ. ჩვენ მრეწველობის ნედლ მასალაში არ გვსურს ოქროები ვაძლიოთ ინგლისელ ფერმერებს. ჩვენ სოციალისტურ ინდუსტრიას სოციალისტური ნედლი მასალი ბაზას უქმნით.

საქართველოს გაფართოებული საფეიქრო მრეწველობის დასაკმაყოფილებლად მებამბეობის ყველა რაიონებში შექმნილია უდიდესი საბჭოთა და კოლექტიური მეურნეობანი. უკა-

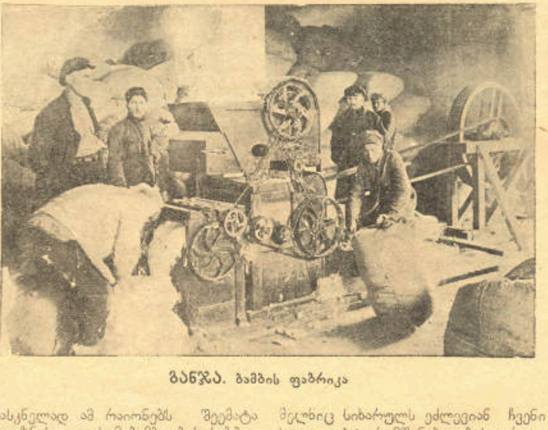

განჯა. ბამბის ფაბრიკა

ნასკნელად ამ რაიონებს შეემატა ალაზნის ველის მებამბეობის საბჭოთა მეურნეობა-გიგანტი. აღნიშნულ ველზე ბამბის ნათესები დაფარავს 12.00 ჰექტარს. ალაზნის ველის მებამბეობის საბჭოთა მეურნეობა მრეწველობისათვის საჭირო ნედლი მასალის გარდა დაამზადებს საუკეთესო ხარისხის ბამბის თესლს, რომელიც კახეთთან ერთად დააკმაყოფილებს საქართველოში მებამბეობის ყველა რაიონების მოთხოვნილებას. ყველაფერი ეს სინამდვილეა. საამისოდ უკვე გაღებულია 2.000.000 მანეთი და 1.000 მუშა-ხელი უკვე ჩაბმულია ბამბის აღნიშნული გიგანტის მშენებლობაში.

მებამბეობის ასეთივე გიგანტი შენდება ყარაიას მსუქან და თვალუწვდენელ ველზე. სამელიორაციო ქსელის ფართოდ გაშლამ შესაძლებელი გახადა შამბნარი, ხრიოკი და დღემდე გამოუსადეგარი ყამირი ადგილების ტეხნიკური კულტურებისათვის გამოყენება. გადამწვარი ველები მოირწყო; უტეხი ჯაგნარი ფოლადის რაზმებმა — ტრაქტორებმა გადასთელეს და დღეს ამ მიუვალ ადგილებში ძვირფასი ტეხნიკური კულტურები ბიბინებს.

კიდევ ორიოდე წელი და... ჩვენი სოციალისტური მრეწველობა ქალაქს ნაწარმოებით უხვად გაავსებს სამომხმარებლო კოოპერაციის ყაფაზებს, ეს მოხდება ყველა ქალაქებში, ყველა სოფლებში. მაშინ ხომ აღარაფერი ექნებათ სალაყბო კულაკებს და მათ დამქაშებს, — მენშევიკური ბანაკის პროვოკატორებს, ქალაქის ობივატელ არამზადებს და ყველა მუქთახორა მავნებლებს, რომლებიც სიხარულს ეძლევიან ჩვენი სოციალისტურ მშენებლობის დროებითი სიძნელეების და „ჩითის" ნაკლებობის გამო.

მთავარი დაბრკოლება გადალახულია. სოციალისტური ინდუსტრიის საძირკველი მტკიცედ ჩაყრილია. ინდუსტრიალური გიგანტები მშრომელთა სამსახურისათვის რიგებში დგებიან. კოლექტივებმა და საბჭოთა მეურნეობებმა დიდი მასშტაბით დაიწყეს ბამბის მიწოდება დაზგებისათვის. ახლოვდება „მშრომელთა ვამპირის — კულაკობის" (ლენინი) აღსასრულის დღეები.

სოციალისტურ დაზგებს სოციალისტური ბამბა — აი ის დევიზი, რომელსაც მტკიცედ ადგია და ანხორციელებს კოლმეურნეობებში და საბჭოთა მეურნეობებში გაერთიანებული ღარიბი და საშუალო გლეხ-კაცობა.

დევინი.

მიუხედავად რეფორმისტების რეპრესიებისა გერმანელ მელითონეთა გაფიცვის ჩასახშობად, გაფიცვების ტალღა მაინც მძლავრად ედება მთელს გერმანიას.
სურათზე — მუშა-მელითონეთა დემონსტრაცია რევოლიუციონური პროფოპოზიციის ლოზუნგებით.

აბასთუმანი

გზადაგზა

— თქვენ სად? — შეეკითხა ჩემს თანამგზავრს, როცა ბორჯომის მატარებელი ქშენით შეიჭრა პატარა სადგურში.

— აბასთუმანში! — იყო ხრინწიანი პასუხი.

— ალბათ სანატორიუმში?

— დიახ, ჭლექიანი ვარ და იქნება მეშველოს რამე. — ჩაილაპარაკა დაბლა ჩემმა თანამგზავრმა და ავტობუსის მოახლოვებაზე ჯიბეები მოიქექა, ალბათ უფასოდ მგზავრობის ბილეთს თუ ეძებდა.

ჩემი დაკვირვება სწორი აღმოჩნდა. მან სოც. დაზღვევის მიერ გაცემული უფასო ბილეთი გაუწოდა შოფერს და სავარძელში ადგილები ჩაათვალიერა.

— ვინ არიან კიდევ სანატორიუმში მიმავალნი? — გადასძახა შოფერმა ახლად ჩამოსულებს.

მოვეწყვეთ... ჩავსხედით...

— პირველი ადგილი ჩემია! — წამოიძახა ერთმა ლამაზთვალებიანმა დედაკაცმა.

— !!

— აბა შოფერის გვერდით დავჯდები... უკან რა დამიჯდება? განაგრძო მანვე, როცა ყველანი გამოედავა.

— შოფერთან ქალის დაჯდომა საავტომობილო წესით აკრძალულია. — შენიშნა ვიღაცამ და შოფერის დასტურიც მოიშველია...

— უკან პრინციპით არ დავჯდები... მე ხომ... — იძახდა ლამაზთვალებიანი.

— ალბათ დიდი კაცის ცოლია. — ჩაილაპარაკა ერთმა.

— ერთი შენც! — შეესიტყვა პირველს მეორე

წასული უტყობოდა, მისმა ავადმყოფობამ იყო და ჩვეულს ადევნოდა.

ავტობუსი აზანზარდა, აბუქდა და...

— ბუ-უ-ბუ-უ-ბუ-უ. გაიძახოდა საოცნებო ქუჩაში მოსიარულე ხალხი. გზატკეცილი დაიკლაკნა ჩვენ წინ დაცემულ ჰაერში ჩაწოლილ მდინარესავით და უკან ჩამოგვრჩა ბორჯომ-ბაკურიანის ქედები, წიწვით მორთული ხეობა. სახელგანთქმული განამწვანებული ლიკანის ხეობანი და სასახლე.

გზატკეცილი პარალელურად მისდევს მტკვრის განაპირად და ყოველ ახალ მოსახვევებთან თვალწინ იშლება თვალწარმტაცი სანახაობა, წიწვით შემოსილი გორაკები.

დაბლა: წიფლნარი, ჩირგვები, კატაბარდები.

მტკვრის პირად: ჭალები, კარტოფილის, პურისა და სიმინდის ყანებით.

ყაყაჩოები ჰგვლებივით შესცქერიან ზარაჯინ პურის ყანებს...

შესევია და წითლად მოუჩითავს.

აგერ აწყური.

აწყურის ციხის ნანგრევები.

ფეოდალურ საქართველოს ნაშთ-სიმბოლონი.

თოვლით მოცული კლდეები. შორს მოჩანს მტკვარი.

გარშემო: ხრიოკი მიდამოები... სიპი კარნალები...

კარნიზები და მოტკეცილი გორაკები. სოფლებში მიჩანს ახეთ ადგილები.

გამოჩნდება ახალციხე.

ორი საათია გზაში ვართ და უკვე 50 კილომეტრი აგვითვალავს ახ შეუმჩნევლად.

მტკვრის გაღმა: ძველი ციხე-სიმაგრე.

გალავანი მკვდარი და ნაცადი ხელით ნაშენი.

კედლებში სათოფე ჭუჭრუტანები, შიგნით კოშკი.

გარშემო: ახალციხე (ჩლანი) კოხტა ევროპიული სტილის ქალაქი. განიერი ქუჩები, კოხტა ორსართულიანი შენობები.

— წინათ აქ მშვენიერი ტყე ყოფილა, წიწვიანი ტყე. — ამბობს ერთი ხანში შესული ოსმალურ ყაიდაზე ჩაცმული თათარი. — მოხუცი კაცი ახლაც ცოცხალია, აბასთუმანში ცხოვრობს, გოდერძიშვილი გვარად 140 წლის იქნება, ამბობენ.

— ას ორმოცი წლის?

დაინტერესდი...

ჩავეწერე.

მიჰქრის ავტობუსი და დასიცხულ გზატკეცილზე ველებად იკლაკნება ნაცრისფერი მტვერი და კორიანტელი.

სოფელ უდეში ვართ: კათოლიკური სოფელია. თათრებიც ცხოვრობენ... კათოლიკები ქართულ გვარებით. სახლები მეტწილად ფრანგული წარმოშობის. ედუარდ-ლუდოვიკ-ოდილების საყვარელი სახელებია.

სახლები მიწური, როგორიც საერთოდ მთელ ახალციხის მაზრაში: ხშირია წერაქვისებური ულოდინარნი, მეტწილად თათარ მოსახლეობაში.

მისდევენ: მესაქონლეობას, მეცხოველეობას, მეფუტკრეობასაც.

ყოველ ეზოში ყროყინებს დიდყურა „ბედაური".

ახალციხური „ბედაურები" განთქმული არიან თავიანთი სიდიდითა და სისწრაფითაც.

სამუშაოებზე ქალები უფრო მისჩანან, ეჩემ მამაკაცები.

ხანშიშესულნი ჯერ კიდევ ჩადრებში გამოიყურებიან.

შრომობენ ქალები ბაღ-ბოსტნებსა და ყანებში...

მამაკაცები კი მეტ წილად სავაჭრო საქმეებს განაგებენ. ყოველ დილით მიაქროლებენ ხოლმე, თუ სურსათით დატვირთულ „ბედაურებს" ახლო ბაზარზე და თვითონაც რაინდებივით „ბედაურებზე" წამოსკუპებულნი ფეხებს მიწაზე მიათრევენ.

ერთი სიტყვით სავაჭრო, საოჯახმეურნეო საქმეებს მამაკაცები განაგებენ ახალციხელ თათარ მოსახლეობაში.

საკვირველია: ძველმაგარი ახალგაზრდა, ჯანღონიანი სავსე ვაჟკაცი [illegible] სიზანტითა და [illegible] მიაბიჯებს შარაზე და ისევე დინჯად და ზანტად გაიძახის: მოწყენ, მოწყენ!

ავტო დაეშვა დაღმართზე.

გამოვიარეთ ქურცხანის ხეობა.

ტრიალი მინდვრები და უსიცოცხლო ტრიალები შეიცვალა წიწვიან მაღ გორაზე ტყეებით.

ხშირი ფიჭვნარი.

აქა-იქ ნაძვებიც.

წიწვნარში ქოლგებსავით შეუდარებელ სილამაზეს აძლევს ხეებს.

გორაკზე მოსჩანს თამარის კოშკი...

ეს კოშკი ომახუს (რომელსაც ეძახიან) დარაჯობდა თავის დროზე...

იცავდა ოსმალოს თავდასხმებისაგან.

დღეს კი...

სასაცილოა და გოგირდის უფრო წააგავს ამ ნანგრევები. ერთი რაიმე სიდიადისა და სიმაგრის... აბა რა სიმაგრეა დღევანდელ პირობებში რაღაც ხუთუღლი, რომელიც ერთი ყუმბარის აფეთქებიდანაც კი ნაცარ-ტუტად იქცევა...

ჩვენ უკვე აბასთუმანში ვართ.

პირველ სანატორიუმს ვათვალიერებთ.

80 კილომეტრი გამოვიარეთ სამი საათის განმავლობაში...

მაგრამ არავის არ აკვირვებს დღეს ეს სისწრაფე.

ოთხმოცი კილომეტრი...

მოტოციკლეტი ერთ საათში ჰფარავს ამ მანძილს ამავე ახალციხის გზატკეცილებზე...

ა ბ ა ნ ო ე ბ ი

მდინარე აბასთუმნის ნაპირზე გაუშენებიათ პირველი სანატორიუმი, ოთხსართულიანი შენობა 120 კაცის ადგილს იტევს.

იქვე ელექტრო სადგური, საბანაო აუზი და, რაც მთავარია, ცხელი აბაზანები, 48 გრ. აღწევს წყლის ბუნებრივი სიცხელე.

აბანოებს სამკურნალო მნიშვნელობაც აქვს.

ის იშვიათი დადებით გავლენას ახდენს კანის სნეულებასა და ქარებზე. აბანოს გიგიენური მნიშვნელობაც დიდია. გარდა მომსვლელებისა, აბანოთი სარგებლობენ ადგილობრივი თათრები, სარგებლობენ: გლეხები ჩამოდიან შორეულ სოფლებიდანაც კი. აბანოს ახლო მდებარე სოფელში თათრები მოსახლეობენ, რომელთაც ხშირი ბანაობა ყურანით აქვთ ჩაწერილი, როგორც სარწმუნოებრივი რიტუალის ერთ-ერთი სახე; მოთხოვნილება აბანოზე დიდია, განსაკუთრებით ზამთრობით. მაშინ, როცა წინათ არსებულ 34 აბაზანში ამჟამად მხოლოდ 12 მოქმედებს რაც, ცხადია, ვერ აკმაყოფილებს მომხმარებელთა მოთხოვნილებას.

იწყება შუაგული აბასთუმნისა.

შუაგული!—საკურორტო მნიშვნელობით ძველი ადმინისტრატიული დაყოფის მიხედვით, აბასთუმანი ერთ პატარა სოფელს ჰქვიან. აბანოების მახლობლად იმ ადგილებს, სადაც ამჟამად კურორტი არის გაშენებული, სანატორიუმები და სხვა სამკურნალო დაწესებულებები ძველად ოძრხეს (ოცხეს) ერქვა. კურორტი გაშენებულია მდინარე აბასთუმნის მარცხენა და მარჯვენა პირზე. კოხტა ორსართულიანი შენობები, ადგილობრივი ქვით ნაშენი წყალსადენებითა და ელექტრო-განათებით მოწყობილი.

აქა-იქ რომანოვების სასახლეები...

სასახლე: საზაფხულო და ზამთრის ცალ-ცალკე.

მათ შორის ყველაზე დიდი მთავრის გიორგის სასახლე იპყრობს ყურადღებას.

შენდება ახალი შენობებიც მაგრამ..

ბინების სივიწროვე თვალსაჩინოა..:

გულსაკლავად გამოიყურება სამოქალაქო ომის პერიოდში დანგრეული სახლები... დღესაც არ არიან აღდგენილნი, მაშინ როცა საკურორტო და ყოფილი სავაჭრო ფარდულები ბინის სახით არის გაქირავებული ოთახების სივიწროვის გამო. ან კიდევ ერთ პატარა ბინაზე 3-4 სული სცხოვრობს.

ზოგან კიდევ მეტიც.

სანატორიუმში

სანატორიუმებში მეტ წილად პასუხისმგებელი მუშაკები არიან მოძმე რესპუბლიკებიდან.

ამხანაგური დამოკიდებულება თვალსაჩინოა, როგორც ერთიერთ ამხანაგებს შორის, ისე საექიმო პერსონალთან.

ამ მხრივ ყველა სხვა სანატორიუმი ბევრს ვერაფერს დაიკვეხებს: ხშირად გაიგონებთ საყვედურებს არაზინდომსა და სოცდაზღვევის სანატორიუმზე: ერთიერთი დამოკიდებულება ცუდია, „კინკლაობენ", სანატორიუმის „რეჟიმს" არ ემორჩილებიან და სხვ.

სოცდაზღვევის სანატორიუმში 200 კაცი მკურნალობს.

არაზინდომში სამას ორმოცდა ათი.

ა.-კავკასიის და თითქმის საბჭოთა კავშირის ყველა კუთხიდან ჩამოსულან აქ ავად მყოფები სამკურნალოდ. ვინ გინდათ, რომ აქ არ ნახოთ.

— ეს მონღოლი! მონღოლეთის სახალხო პარტიის ცეკას მდივანია — მიგვითითებენ დაბალი ტანის ჯმუხ მამაკაცზე.

მონღოლური აქ არავინ იცის, მაგრამ მონღოლელს აქ თან ახლავს თარჯიმანი მონღოლი კომკავშირელი, რომელიც ამჟამად მოსკოვის კომუნივერსიტეტში სწავლობს.

სამბუს, ეძახიან მონღოლს.

მეორეს ბადარ-ჩოს...

იშვიათ ცნობისმოყვარეობას იჩენენ ყველაფრისადმი.

ცდილობენ კავკასიელ ამხანაგებთან მეგობრულ განწყობილების გამტკიცებას... ეკითხებიან ყოფა-ცხოვრების, ზნე-ჩვეულების და სხვა მრავალ საკითხებზე... და ისე კითხვა პასუხსა და ერთიერთ ყოფაცხოვრების გაცნობაში მიქრიან დღეები.

ისტორიული ძეგლები

გაძლიერებული კვებისა, კლიმატიური მკურნალობისა და სანატორული რეჟიმის დაცვის გამო გამოცოცხლდებიან ლოგინად ჩავარდნილებიც, ფეხზე წამოდგომა სცადეს და სანატორიუმის ეზოში გამოდიან.

სასწაულს ახდენს აბასთუმანი ჭლექიანებზე.

ბევრისათვის უკვე ნებადართულია ფეხით გასეირნება, ან კიდევ სანატორიუმის ეზოში „კროკეტისა" და ჭადრაკის თამაში.

— გავისეირნოთ, შემოაქვს ზოგს წინადადება.

— საით.

— აი იქვე ტაძარი დავათვალიეროთ.

— რომელი ტაძარი? ან რით არის საინტერესო?

ეს არის ყოფილი დიდი მთავრის გიორგის ტაძარი, იშვიათი ოსტატების და მხატვრების ნამუშევარი.

ტაძრის აგება დაუწყიათ 1896 წელს და დაუსრულებიათ 1898 წელს—ასე სწერია მარმარილოს დაფაზე.

მოვნახეთ კომენდანტი, (კომენდანტს აბარია ამჟამად გასაღები, რადგან ტაძარი სიძველეთა დაცვის კომიტეტის განკარგულებაში გადასული, რის გამო ის გადარჩენილია დანგრევას, მის ადგილას კლუბის აშენების საკითხიც შეფერხებულია).

შევედით იშვიათ ოსტატობით ანაგები ტაძრის კარი.. საშინელი სინესტის სუნი და კედლებიდან მოვარდნილი ყრუ ხმაურობა ვიგრძენით... საოცარია ეროვნული მხატვრობა, ცნობილ მხატვრის ნესტეროვის ხელმძღვანელობით და უშუალო მონაწილეობით.

მეტ წილად ქართველი ტიპები...

ქრისტეს ვირიც კი ახალციხური ჯიშისა და სიდიდის...

— ზარზმის ტაძრის ასლით ნაგებობის გეგმის მიხედვითაა,—განმარტავს სიძველეთა მცოდნე შეახნის კაცი, რომელიც დასასვენებლად ჩამოსულა აბასთუმანში.

— კედლები რუხი და თეთრის ფერი ქვაა..

სახურავი ნაცრის ფერი ფიქალი.

ტაძარი მუზეუმის დანიშნულებას ასრულებს ამჟამად აბასთუმანში.

ოძრხიდან მოუტანიათ ნანგრევებში ნაპოვნი ქვები წარწერებით. ყურადღებას იპყრობს ნახევარ მეტრიან სიგრძისა და ერთი მეტრის სიგანის ქვა.

ქვა ნათალი და ნარუქუროთმებია.

შუა ადგილას გამოსახულია მწოლიარე ლომი.

ლომის მარცხენა და მარჯვენა მხარეს (ქვის კიდურებთან) თითო მნათობია. მარჯვენა მნათობის გულში ადამიანის ჩანახატი, ლომის ქვეშ თოფისებური ორნამენტი. ორნამენტ ქვეშ წარწერა—ასომთავრული (წარწერა იწყება „ქ. მ" დანარჩენი ვერ ამოვიკითხე).

მეორე ქვა (კედლის ქვასა ჰგავს) უფრო ძველი უნდა იყოს.

ეს ქვები ისტორიული მნიშვნელობისა და ფრიად მნიშვნელოვანი ძველი ოძრხის კულტურისა და სხვა ისტორიული ცნობების აღდგენისა და დათარიღებისათვის.

სამწუხაროა, რომ სინესტის გამო მხატვრობის იშვიათი ნიმუშები ფუჭდება და ნაფლეთებად მოცვივა ძირს...

ტაძრის წინ—ლენინის ძეგლი.

ასე, რომ ერთი მხრივ—სიძველეთა გამომხატველი დანესტიანებული ძეგლები, მეორეს მხრივ—აზვირთებული ეპოქის შეუდარებელი მებრძოლისა და ღირსეული ბელადის ძეგლი.

კონტრასტი... პოლუსები..

ცოცხალი მატიანე

აბასთუმნის მინერალური წყლები ძველიდანვე ცნობილია ისტორიაში. ვახუშტის გეოგრაფიაშიაც არის მოხსენებული ამ წყლების შესახებ.

მაშინ აბასთუმანი არ ერქვა ამ ადგილებს. აქ ოდესღაც ქალაქი ოძრხე ყოფილა გაშენებული. საშუალო საუკუნეებში დაბა ოძრხე. სულ ბოლოს მოსახლეობა მხოლოდ აბასთუმანში ყოფილა. ამ დროს იპყრობს რუსეთი ახალციხის ამ მხარეს ოსმალეთისაგან (1828 წ.) აბასთუმანი დაერქვა ნაცვლად ძველი ოძრხეს ანუ ოცხესა.

როგორც კლიმატიური, სადგურ აბასთუ-

მანი ცნობილია გასული საუკუნის ოთხმოციანი წლებიდან. რუსის ჯარის ნაწილები იდგა მაშინ აბასთუმანში, სადაც ექიმებმა შენიშნეს რომ აქაური კლიმატიური პირობები საუკეთესო გავლენას ახდენდა ჭლექით ავადმყოფ ოფიცრებზე.

დაიწყო ყოველმხრივი შესწავლა აბასთუმნის, როგორც კლიმატიური სადგურის და როცა დაგროვილი მასალებიდან გამოირკვა, რომ აბასთუმანი არა თუ ჩამორჩება მსოფლიოში ცნობილ დავოსსა და სხვა კურორტებს, არამედ ზოგიერთ შემთხვევაში უპირატესობაც კი აქვს ყველა დანარჩენ კურორტებთან შედარებით, დაიწყო აბასთუმნის, როგორც კლიმატიური კურორტის გაშენება.

ამჟამად აბასთუმანი გამოსულია პრიმიტიულობის ბურუსიდან.

ელექტრო განათება, წყალსადენი, სანატორიუმები, პოლიკლინიკა, პანსიონატი, რენტგენის კაბინეტები და საუკეთესო სასტუმრო,—უდავოდ ევროპიული სტილის კურორტად ხდის აბასთუმანს.

— მოხუციც მოვიდა—შემომძახეს ერთ დღეს ამხანაგებმა, როცა მეორე საუზმის შემდეგ სასადილოდან ცხოვრისკენ გავემგზავრეთ (სანატორიუმში დღეში 5-ჯერ კვებავენ ავადმყოფებს, ისე რომ ყოველ ორ საათში სასადილოს სტუმარია ავადმყოფი, რის გამო შორს წასვლა სანატორიუმის ეზოდან არც კი შეიძლება).

გამეხარდა: ეს ის მოხუცია, ახალციხეში, რომ გამაცნეს.

ვიხედები აქეთ-იქით, ვაკვირდები,

მოხუცს, ას ორმოცი წლის მოხუცს. აქ ვერსად ვხედავ.

აგერ სკამლოგინზე ზის 50—60 წლის მოხუცი.

— ეს როგორ იქნება, შეუძლებელია,— გავიფიქრე მე.

— აი „თქვენი" მოხუცი,

გავოცდი, გამიკვირდა.

— ას ორმოცი წლის მოხუცი და ასე ყოჩაღი;—ჩავილაპარაკე ჩემთვის იმ ანგარიშით, რომ მოხუცი ამას ვერ გაიგონებდა.

— ას ორმოცისა არა ვარ, შვილო! ას ოცდა თვრამეტისა ვარ, არ დააყოვნა მან პასუხი ჩემს გაოცებაზე.

— გამარჯობა ბაბუა, ხომ ყოჩაღად ხარ?

— სალამ ალეიქუმ, ზრასტი, გაგიმარჯოს,—იყო პასუხი, სამივე ენა ესმის მოხუცს და ამის ნიშანი იყო სამ ენაზე მისალმება.

— ას ოცდა თვრამეტი წლის! რამდენი დრო და ხანია, რამდენი მანძილი.

ცალი ფეხით მეთვრამეტე საუკუნის მიწურულზე დგას ეს „ცოცხალი მატიანე" მეორეთი კი მეოცე საუკუნის პირველ ნახევარზე... ზღაპრულია... ლეგენდარული, მაგრამ სინამდვილე.

საშუალო ტანის ჯმუხი მოხუცი...

წამოკარხლებული, გაჯაგჯაგილი თმა და წვერ-ულვაში ჯერ მხოლოდ სანახევროდ ჭაღარა.

კარგად ესმის, მხედველობაც ნორმალური აქვს, მხოლოდ ჭამის დროს ხელები უკანკალებს და წვნიანი საჭმელი ეღვრება, კოვზს ვერ იმაგრებს ხელში.

— ბაბუ, გვიამბე რამე ძველი წარსულიდან.

— ე შვილო, რა უნდა მოგიყვე, მოვხუცდი, გამოვყრუვდი, სიკვდილმა დამივიწყა—სიცელქურობს მოხუცი.—ბევრი კარგი მინახავს ჯეელობაში. მაგრამ ბევრი ტანჯვაც გამივლია. რვა შვილის და შვილის შვილის დამმარხველი ვარ! მე გაუძელი ყველაფერს, მხოლოდ ცოლმა იმდენი იტირა, რომ კარგა ხანია ორივე თვალით დაბრმავდა.

— ცოლი რამდენი წლისაა,

— ას თორმეტის! პირველი ცოლი.

— შენ თათარი ხარ, არა?

— თათარი! გოლდერძიშვილი ყოფილა ჩვენი გვარი, მამა თათარი იყო, ის ასორმოცი წლისა მოკვდა, ორი წელიწადი რომ კიდევ გაეძლო, მეც მამის ხნის მოვკვდებოდი! პო, იმას ვამბობდი—აეწყვიტა სიტყვა მოხუცს —რა ვთქვი?

— რომ მამა თათარი იყოო.

— ჰო, მამა თათარი ყოფილა, მაგრამ წინათ ქართველი იყო ჩვენი წინაპარი, ასე იტყოდა მამაჩემი.

— კი მაგრამ რა იცი რომ ას ოცდათვრამეტი წლისა ხარ?

— მქონდა საბუთები. საბუთები დაიწვა, როცა გადამწვეს.

— ვინ გადაგწვა?

— მტრობა იყო, გადამწვეს,—მოკლედ პასუხობს მოხუცი და რაღაცას იგონებს —

— მე მახსოვს, როცა ერეკლე ხანის შემდეგ ქნიაზ [illegible] დაგვამარცხა, მე მაშინ, ასე ოცდა ათი—ოცდათორმეტი წლის ვიქნებოდი (და მართლაც ახალციხის დაპყრობა მოხდა 1828 წელს, ასე, რომ მოხუცის მოგონება თითქმის ემთხვევა ისტორიულ ცნობებს). მე მახსოვს, რომ ოძრხეში, აქ იდგნენ წინათ ოძრხეს ეძახდნენ, არავინ ესახლა, ტყეები არ იყო და იქ, სადაც აბანოებია, იყო ტბასავით, სადაც მახლობელი სოფლებიდან ჩამოდიოდნენ სოფლელები და ბანაობდნენ... ტყე მერე მოშენდა... 70 წლის იქნება ეს ტყე. ზოგჯერ კი იყო ტყეები.

— არაზინდოში?

— არაზინდოს მხარეზე იყო ტყე. დაბლა ოძრხეში ველი იყო, ტიტველი გორები,

— ახალციხეში ყოფილხარ ახალგაზრდობაში?

— იქ დავიბადე და გავიზარდე, როგორ არ ვყოფილვარ. ახალციხეში ციხის გარდა რომ არაფერი იყო და გარშემო რომ გაუვალი ტყეები იყო მე კარგად მახსოვს, მერე ტყე გაჩეხეს, ქალაქი გააშენეს და ახლა ხომ ნახე სულ მოტიტვლებული ქედებია მის გარშემო.

— თბილისში ყოფილხარ?

— როგორ არა

— რკინის გზით თუ.

— არა ფურგუნით. რკინის გზა სად იყო მაშინ. ფურგუნით დავდიოდით ვაჭრები, მე ვაჭარი ვიყავი. თბილისი აბანოებთან იყო გაშენებული. ერეკლე ხანის აბანოში მინახავს. ზარაფხანას ქვემოთ, მამადხანის ციხის დაბლა.

— რომელი ზარაფხანის,—განგებ ვეკითხები მოხუცს.

— ერეკლე ხანს რომ ზარაფხანა ჰქონდა, მე ერეკლე ხანი არ მინახავს, მარა სასახლე მინახავს მეტეხი. წყალს გაღმა ქალაქი მაშინ იქ იყო, განჯაშიც ვყოფილვარ, შემაყარაბახში.

— რატომ მიდიოდი ამ საშიში გზაზე?

— ვაჭრობდი, [illegible]—იხსენებს მოხუცი.

— რა მშვენიერი წარსულია ერეკლე ხანის (მეფის) ზარაფხანიდან ჩვენამდე. რამდენი რა მომხდარა ამ ხნის განმავლობაში მნიშვნელოვანი და საყოველთაო მნიშვნელობის, „ცოცხალი" მატიანე კი გულგრილად იგონებს ყოველივეს და არც კი სწუხს, რომ მას არ ჰქონდა ცნობების ჩაწერისა და საერთოდ მწიგნობრობის, საშუალება.

რამდენი რა უნახავს მოხუცს თავის ხანგრძლივ სიცოცხლეში, რამდენი რამ დავიწყებია მაგრამ...

— ქორონიკონს ვეღარ ვიგონებ, მახსოვ-

რობა აღარ შემორჩენილა—წუწუნებს მოხუცი და სიკვდილის ნატრულობს.

— [illegible] ბილები მაქვს. [illegible] ბილები მომიტანეს, ორი აქ მომიხარშეს, [illegible] ორი სამი [illegible] მიჭირს ცხოვრება, მიჭირს.

—ვის კმაყოფაზე ხარ, ბაბუ?

— ახალმა ხანმა (ამხ. ფ. მახარაძეს, საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარეს ხანს ეძახის) პენსია დამინიშნა, 25 მანეთს მაძლევენ, დანარჩენს ისევ თქვენსავით ჯიელები მწყალობენ და ვცხოვრობ.

როგორც შეგვიტყვია მოხუცი [illegible] ნიშნით, „ახალმა ხანმა დამინიშნა" ღიმილით წარმოსთქვა მოხუცმა და სანატორიუმის [illegible],—ალბათ სათქმელი რადიოს იქნებაო.

ჯანმაგარია და მხნე 138 წლის მოხუცი, [illegible] და არ გაცივდება. ნეტავ თუ ის კიდევ [illegible] დროის [illegible] და დღეს ბინაზე პიონერების [illegible] საპენსიო აბასთუმნის მიდამოებში.

ნუ თუ აბასთუმნის, რბილი და კლიმატიური პირობების გარეშე შეიძლო მოხუცს თითქმის საუკუნე ნახევრის გადატანა.

რასაკვირველია არა.

აბასთუმნის რბილი კლიმატიური პირობები, ჯანსაღი შთამომავლობა და ხელსაყრელ პირობებში ცხოვრება ახალგაზრდობაში [illegible] ალბათ შეიქნა გოლდერძიშვილის დღეგრძელობის თავდები.

აბასთუმანი მომავალში

ჩვენ აღვნიშნეთ აბასთუმნის, როგორც მსოფლიო მნიშვნელობის კურორტის პრიმიტიულობის ბურუსიდან გამოსვლა ძალიან ევროპიული სტილი, მაგრამ აბასთუმნის აყვავებისა და ზრდის პერსპექტივა მომავალშია.

ორი სახალხო კომისარიატი აშენებს ამჟამად აბასთუმანს.

მათ შორის [illegible] ახალი და ტექნიკურ უკანასკნელი მიღწევით მოწყობილია სოციალზრუნველობის სანატორიუმი 150-180 საწოლით, ხოლო [illegible] არაზინდოში 300-მე მეტი საწოლით, და ორი შედარებით უმნიშვნელო სანატორიუმი.

ერთი შეხედვით აბასთუმანი შორსაც პრიმიტიული კურორტის შთაბეჭდილებას სტოვებს მნახველზე.

აბასთუმანი მოკლებულია რკინის გზას, შიგ კურორტის ტერიტორიაზე [illegible] მნიშვნელობის ელექტრო გზას, ხიდების განათების და [illegible] ამ მიდამოებისას. სადაც ამჟამად [illegible] იქ [illegible].

აბასთუმნის საჭიროა [illegible] კოტეჯები, გზები.

ჩვენ [illegible] ამ [illegible] ჩვენი [illegible] ინჟინერებისაგან და საბჭოთა სპეციალისტებისაგან.

ჩვენ [illegible] ამ [illegible] და პროექტების დამკვრელი ტემპებით განხორციელება.

მაშინ გახდება აბასთუმანი ჯანმრთელობის ნამდვილი სამკურნალო, შეუდარებელი და მსოფლიო უბადლო კურორტი, და შეიძლება, აბასთუმნის მკურნალი ცხელი და სამკურნალო წყაროებით [illegible] აბასთუმნის [illegible] ჩვენი რბილი კლიმატიური პირობებით, აბასთუმნის მკურნალი ცხელი წყაროებით.

მაშინ აბასთუმანს [illegible] კი გაიცნობენ.

პანტ. ჩხიკვაძე.

სამოთხისებურ ამერიკაში

ბევრს ჰგონია, რომ ამერიკა ერთგვარ სამოთხეს წარმოადგენს მუშათა კლასისათვის: იქ ხომ ყველას თავისი საკუთარი ავტომობილი, თავისი საკუთარი სახლი, შავი დღისათვის გადანახული თანხები აქვს.

მართლაც ასეთი სათაყვანო ქვეყანაა ამერიკა? მართალია ნიუ-იორკის და სხვა სამრეწველო ქალაქების მთავარ ქუჩებზე ცაში მიბჯენილი სახლებია ჩამწკრივებული, ორმოცსართულიანი ბაბილონის გოდლები, მართალია არისტოკრატიულ უბნებში საუცხოო პალატებია, მაგრამ საკმაოა კაცმა ოდნავ გადაუხვიოს ცენტრიდან, რომ თავი ამოჰყოს პროლეტარულ უბნებში, რომელნიც მით უფრო მეტად შთაბეჭდილებას ახდენენ, რამდენადაც მოწყვეტილია მეზობელი მდიდარი უბნების შთაბეჭდილება.

ნიუ-იორკის, ჩიკაგოს, სან-ფრანცისკოს და

ამერიკელი უმუშევრები რიგში სდგანან წვენის მისაღებათ

სხვა ქალაქების ღარიბ უბნებში „ინდუსტრიული სარეზერვო არმიის" მთელი ათასეულები საათობით რიგში დგებიან, რათა ერთი თეფში წვნიანი მიიღონ ან 20 ცენტიანი ორიოდე საათით პარკში დაიძინონ. აქ არიან ქარხნის მუშებიც და ნავთსადგურის მუშებიც, თეთრსაყელოებიც და მეცანიერებიც, ბავშვებიც და დედაკაცებიც.

ამერიკული გაზეთები სავსეა ყალბი ცნობებით „შიმშილის შესახებ საბჭოთა კავშირში", „მოსკოვის უბინაო ბავშვებზე", და სხვ., მაგრამ იქ ვერაფერს იპოვით ამერიკის უბინაო ბავშვებზე, და მასიურ შიმშილზე ამერიკის მაინის რაიონებში.

ზოგიერთი განსაკუთრებული პირობა, რომელიც დამახასიათებელია ამერიკისათვის, დასახლებული რაიონების სიშორე ერთიმეორისაგან, ფაბრიკების გადატანა - გადმოტანა, მუშათა ფენების მუდმივი ცვალებადობა, კაპიტალის სიძლიერე, ურიცხვი გაზეთების, კინოების და რადიო-სადგურების გამოყენება ბურჟუაზიის მიერ, პროლეტარიატის უზარმაზარი სარეზერვო არმიის არსებობა, რაც ადვილებს „არასასურველი ელემენტების" გაძევებას ქარხნიდან, საშინლად აძნელებს მუშათა კლასის ორგანიზაციას. თუ ეს ორგანიზაცია მაინც მოეწყო, მეწარმენი ,სკებებით', მეთაურის მოსყიდვით, და რადგან ამერიკაში დოლარი წარმოადგენს არა მარტო ფულს, არამედ უზენაეს ბატონსაც, მოსყიდვა ძნელი საქმე არაა. თუ

პოლიციელები დემონსტრანტ მუშას „უსწორდებიან"

მუშების დემონსტრაცია სატუსაღოს კარებსთან

შეგნებულმა მუშამ ამ ცდუნების წინააღმ-
დეგობა გაუწია. მას ჯაშუშებს დაახვევენ,
ლები საათობით რიგში სდგანან, რათა ერ-
წერტილებაში მუშაობის და ბინაზე ცხოვრე-

ბის შესაძლებლობამ, წაართმევენ, ბოლოს მკვლელობის ან მძარცველობის დაბრალებით და ელექტრონის სკამზე დასვამენ ან კატორღაში გაისტუმრებენ. დიდით დამახასიათებელია, რომ საკკოსა და ვანცეტტის, მოონეის, ბილინგსის და გასტონის გასამართლებისა და დასჯის ამგვარი ამერიკის მუშათა კლასმა მოგუგიოებით შიიღო, უცხოეთის მუშათა ორგანიზაციების შეშწუხებით, მრავალი სხვა რევოლიუციონერის გასამართლების და დასჯის ამგვარი მან დღესაც არ იცის.

პოლიციას არ ეშინია ამერიკელ მუშების ისე, როგორც „წითლებისა". როცა სახოწარმოებითლება ან კლასობრივი სოლიდარობის ინსტინქტი მუშებს აიძულებს გაფიცვა მოახდინონ, დემონსტრაცია მოაწყონ, პოლიცია ადამიანის დუდათო ბოროტებით ეჩვევება, რომ მათთან შედარებით ევროპის პოლიცია ადამიანის დუდათა მოსასმენითა ეჩვენება: გაფიცულების ოთახს ცეცხლს უკიდებენ, მათ რაზმებში ეგრეთწოდებულ „კრუმილთა მოგერებელ ყუმბარებს" ისვრიან, დაჭერილ მუშას ქუჩაში რეზინის საკარბით იმდენ წყალს ასხამენ, სანამ იგი ამხანაგებს არ გასცემს ან არ მოკვდება.

პოლიციელები და ჯაშუშები მხიარულად მიემგზავრებიან „წითლებზე" სანადიროდ

ჩვენი ფოტო-ქრონიკა

უმაღლეს სასწავლებლების მოწაფეები შაბათობაზე სტალინის სახ. ქარხანაში

კალინინის სახ. აქრხნის შემხვედრი საწ.-საფ. გეგმის შტაბის თათბირი

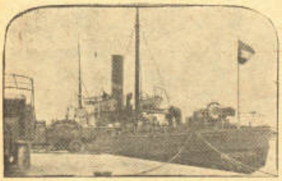

ბათომი. საექსპორტო საქონლის დატვირთვა უცხოეთის გემზე

26-ის სახ. ქარხნის საწოლების ცეხის კომკავშირელთა სახ. პოლიტსამმართველოს სახ. დამკვრელი ბრიგადა

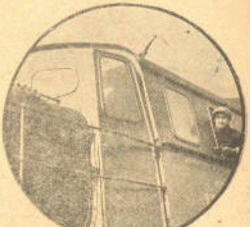

ინჟინერი სტუდენტი ქალი მემანქანის პრაქტიკაზე

№ 1 ტყავის ქარხნის ერთ-ერთი საამქრო, რომელმაც პირველობა აიღო სოცშეჯიბრებაში

შეჯიბრება რბენაში ლენინის სტადიონზე

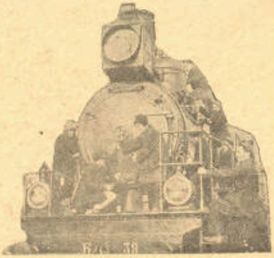

პირველ ორთქლმავლის გამოშვება თბილისის დეპოში

სტალინის სახელობის ქარხნის შემმოწმებელი ბრიგადის თათბირი

ბათომი. თამბაქოს ფაბრიკა „ვოსტოკ"-ის ახალი შენობა

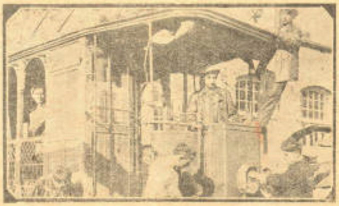

თბილისის ტრამვაის კომკავშირელების პირველი ბრიგადა მიემგზავრება საწარ[illegible] ხუთწლედის დასასრულ[illegible].

ჯორჯ სტეფანსონის გამარჯვება

ჯორჯ სტეფანსონი

ჯორჯ ტეფანსონის მიერ გამოგონილი პირველი ორთქმავალი.

ამა წლის 15 სექტემბერს ასი წელიწადი შესრულდა მას შემდეგ, რაც დამთავრდა მანჩესტერ - ლივერპულის რკინის გზის ხაზი, რომელზედაც ჯორჯ სტეფენსონმა თავისი პირველი ორთქლმავალი, სახელდობრ „როკეტი" გამოცადა. დიდი სიძნელეების გადალახვა მოუხდა სტეფენსონს, სანამ მიზანს მიაღწევდა. მას ორთქლმავლის შექმნისათვის ებრძოდნენ არა მარტო ამ დროისათვის ფოსტის და ნაოსნობის კომპანიები, არამედ ინგლისის გავლენიანი თავად-აზნაურობაც. მაგრამ ამ ადამიანმა, რომელმაც თავისი ცხოვრების სარბიელი მეშახტეობით და მეჯოგეობით დაიწყო, ხოლო წერა-კითხვა მხოლოდ დავაჟკაცებულმა ასაკში შეისწავლა, თავისი ენერგიით ნაჯერი მიაღწია იმას, რომ ჯერ ინჟინრის ხარისხი მიიღო, შემდეგ პარლამენტის დადგენილება, რომ რკინის გზის ხაზი გაყვანილი და ორთქლმავალი გამოყენებულ იქნა. ამ ორთქლმავლისათვის სტეფენსონმა პირველად გამოიყენა ლულიანი ქვაბი, რომელმაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა იქონია რკინის გზის შემდგომი განვითარებისათვის. სტეფენსონის სახელოვანი გამარჯვება, ხოლო ლივერპულ-მანჩესტერის ხაზის გახსნამ საფუძველი ჩაუყარა თანამედროვე ტრანსპორტის ზღაპრულ განვითარებას.

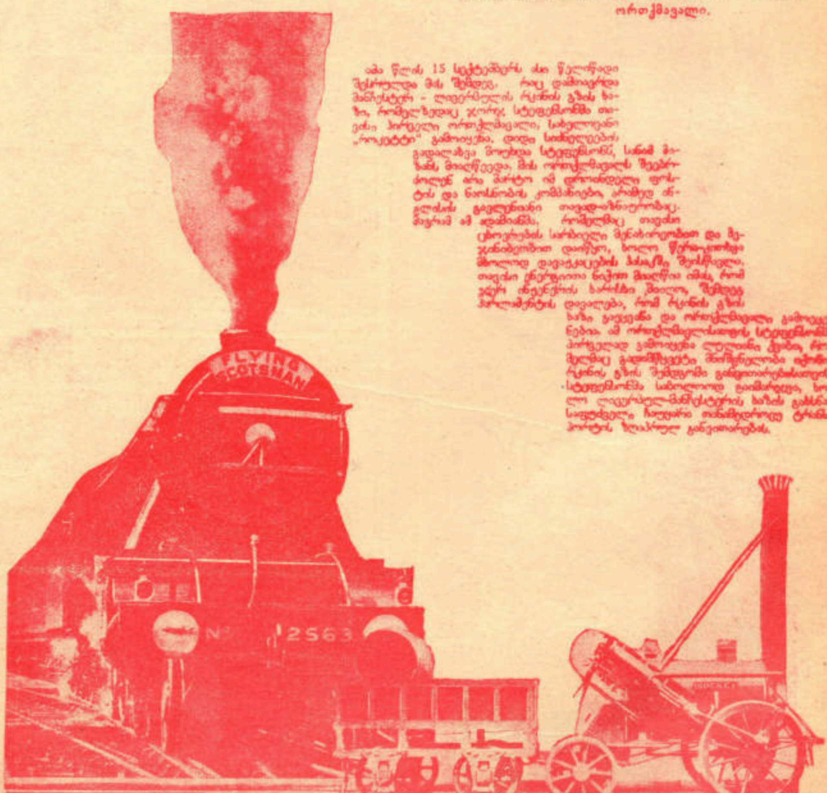

მარჯვნივ „როკეტი" ლულიანი ქვაბით, მარცხნივ მისი შვილის შვილი, ეგრეთ წოდებული „მფრინავი შოტლანდიელი", ყველაზე ჩქარი მატარებელი დედამიწის ზურგზე, იგი ლონდონს და ედინბურგს შორის მოძრაობს

აუმარჯოს ოქტომბრის რევოლუციის 13 წლის თავს